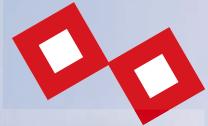

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 109

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

5

SVIBANJ
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinac« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije
Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tržilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Glavni i odgovorni urednik

Alan Caplar
Palмотићева 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnicu možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

212 Pico Duarte – najviši vrh Kariba

222 Gojzericom po Golom i Grguru

227 Baranjska planina

240 Biokovski vuk plavih očiju

Sadržaj

Članci

212 Pico Duarte – najviši vrh Kariba

Damir Šantek

222 Gojzericom po Golom i Grguru

Darko Mohar

227 Baranjska planina

Krešimir Čandrić

232 U podzemljу Baranjske planine

Vlado Božić

237 Planinarski tečaj u Tuku prije pola stoljeća

Ivan Hrabrić

240 Biokovski vuk plavih očiju

Hrvoje Tomljanović

246 Zimski uspon na Lupoglav

Željko Vinković

249 Treći rođendan Parkova Hrvatske

Ivana Eterović

Tema broja

Baranjska planina

Naslovница

Medvedgrad na Medvednici,
foto: Alan Čaplar

Rubrike

254 Planinarski vodiči: Održan uspješan tečaj za vodiče A standarda na Piclju

255 Vijesti: Uspjela planinarska izložba u Čakovcu, Milan Klobučar novi predsjednik PD-a Željezničar u Gospiću, »Vila Velebita« na svečanoj skupštini PD-a Zanatlija u Osijeku, Završena opća planinarska škola PD-a Opatija, Planinarska škola u Vinkovcima, 40. Planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica rekordna, Pohod Premužičevom stazom u jednom danu

258 Kalendar akcija

Pico Duarte – najviši vrh Kariba

Damir Šantek, Zagreb

Ustajem u 5:30. Odmotavam ranu. Crvena je i otvorena, ali djeluje dobro. No, dok sam podizao nogu na krevet, polako, kao da nije moja, slučajno sam udario baš ozlijedenim prstom u otvorenu ladicu. Bol je u trenutku postala nepodnošljiva, kao da mi je netko zabio dugu, oštru šipku u mozak i naglo je izvukao. Sklupčao sam se u fetalni položaj i ostao tako dok bol nije minula. Osjećam pulsiranje i krv ponovno polagano kapljje po bijeloj plasti. Bio je to onaj tihi urlik koji se ne čuje vani nego duboko unutra u tijelu. Oko mene nema nikakvog drugog zvuka osim romorenja kiše po metalnom krovu bungalowa. Loš početak dana koji bi trebao trajati dugo, dana s neizvjesnim završetkom. Krv i kiša. Brišem prst, čistim ranu, dezinficiram je, zamatam i obuvam gojzerice.

Doručak se sastoji od polusmrznutog toasta, sira, šunke, kave i voća. Noć je i nema nikoga osim Kunala i mene. Ubrzo krećemo terencem u noć. Kiša i dalje pada, onako uporno, karipski. Od početka uspona dijeli nas 25 km vožnje, za što nam treba sat vremena, s time da je velik dio ceste asfaltiran. Magla je i kiši, malo se toga vidi iz auta. Ipak, nemoguće je ne primijetiti brojne plantaže tikava na strminama. Rastu na stupovima i mrežama koje su više od metra iznad tla.

Vrijeme je odvratno i sve zajedno ne sluti na dobro. Daleko sam i od kuće i od obitelji i neću imati drugu priliku, ni sutradan, niti bilo koji drugi dan, sasvim sigurno nikad više u životu. Negdje daleko, skriven u oblacima, nalazi se Pico Duarte. Kad sam planirao put u Dominikansku

Most preko nabujalog potoka

Republiku, mislio sam, u potpunom neznanju, da njezin najviši vrh može biti možda malo viši od naših otočnih vrhova, u najboljem slučaju visine Velebita. Međutim, bila je to vrlo pogrešna pretpostavka. Kao i u slučaju većine predrasuda, i ta se pokazala krajnje pogrešnom. Pico Duarte, najviši vrh Dominikanske Republike, ujedno je najviši vrh na cijelom Karipskom otočju. Visok je 3098 metara, nalazi se u masivu Cordillera Central, u samom srcu otoka Hispaniole. Dio otoka pripada Dominikanskoj Republici, a dio Haitiju. Prvi zabilježen uspon na taj vrh izведен je 1851. Tada se na nj popeo britanski konzul njemačkoga podrijetla Robert Hermann Schomburgk i nazvao ga Monte Tina. Za vrijeme režima Rafaela Leónidasa Trujilla Molina, od tridesetih do šezdesetih godina 20. stoljeća, vrh je nosio ime Pico Trujillo, a nakon smrti zloglasnoga diktatora, dobio je sadašnje ime.

Juan Pablo Duarte Díez (1813. – 1876.), po kojem je vrh dobio ime, jedan je od najvažnijih sinova Dominikanske Republike i često ga nazivaju ocem domovine. Najzaslužniji je za nezavisnost od tadašnje haićanske vladavine, izboren 1844. Jedan je od osnivača i glavnih financijera političke organizacije La Trinitaria, čija je glavna uloga bila borba protiv haićanske okupacije te

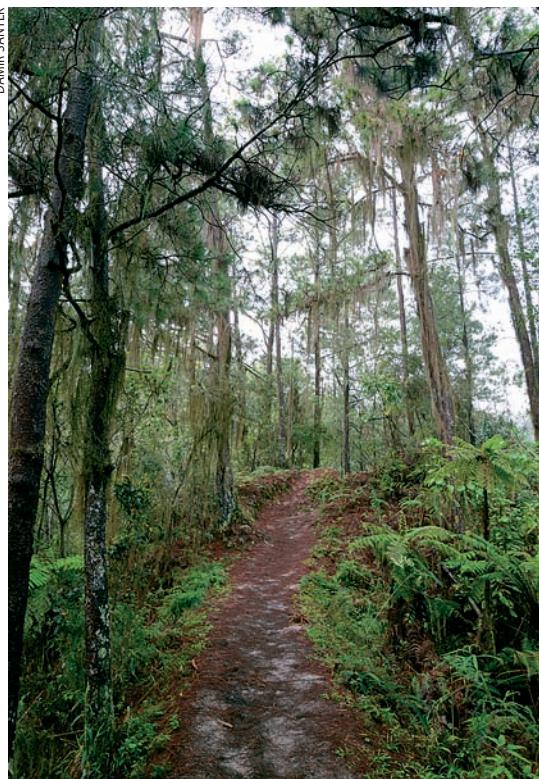
stvaranje nezavisne nacije i države Dominikanske Republike. Koliko je njegovo ime važno u kolektivnoj svijesti Dominikanaca, vidi se i po tome što gotovo da nema grada ili mjesta gdje se glavni trg ne zove njegovim imenom i gdje se ne nalazi jedna od njegovih brojnih skulptura.

Kiša i dalje pada. Na ulazu u Nacionalni park »Armando Bermudez« plaćamo ulaznice od 100 pesosa i čekamo mule s hranom, vodom, vrećama i svim ostalim što će nam trebati sljedeća dva dana. Dobivamo traku oko ruke pa se pomalo osjećam kao da sam na nekom partiju na Zrču ili u nekom all inclusive resortu s pet zvjezdica. Ali taj osjećaj traje samo dok gledam zelenu traku oko zgloba šake jer je stvarnost oko mene potpuno drugačija.

Spuštamo se po kiši u selo. Pod nadstrešnicom pijemo kavu dok se potrepštine zamataju u vreće i stavljaju na mule. Nikome se ne žuri. Nisam siguran je li to zbog kiše ili jednostavno zbog navike. Jedini kojemu se žuri – to sam ja. Klasična tura traje tri dana. Prvi se dan treba uspeti do prenocišta na La Comparticion. Do njega ima 18,1 km hoda, a na toj se dionici treba s 1110 metara uspeti na 2713 i zatim spustiti do La Comparticion na 2450 m. Drugi je dan rezerviran za uspon na vrh (3098 m) i povratak do kampa, što je uspon od

Prikaz uspona do vrha

Put kroz kišnu šumu

648 m, a dužina puta taj dan iznosi 10 km. Treći dan slijedi spust do mjesta Cianage i ulaza u nacionalni park. U skraćenoj i mnogo napornijoj varijanti drugi i treći dan spojeni su u jednodnevnu turu. Tada se drugi dan navečer stiže u mjesto Jarabacou, a povratak u civilizaciju slijedi tek dan poslije. Moj je plan bio popeti se prvi dan na Pico Duarte i spustiti do kampa, a sutradan krenuti rano i spustiti se na vrijeme kako bih se lokalnim autobusima mogao vratiti do grada La Romane nedaleko kojeg sam bio smješten. Kunal me je nakon izlaganja moga plana gledao malo čudno, pitao koliko imam godina i hladnokrvno rekao. »Ako možeš ti, mogu i ja.«

Nacionalni park »Armando Bermudez« čini cjelinu s Nacionalnim parkom »Jose del Carmen Ramirez. Zajedno pokrivaju područje Cordillera Central, s time da se vrh Pico Duarte nalazi u NP-u »Jose del Carmen Ramirez«. Taj je park osnovan 1958. i poznat je kao najhladnije mjesto na Karibima. Prosječne ljetne temperature kreću se između 12 i 18, a zimske od 0 do 10 °C, ali mogu doseći i minus 8 °C. Unatoč tako niskim temperaturama snijeg ovdje nikad ne pada, ali u zimskim mjesecima mraz nije rijetka pojava.

Krećemo unatoč kiši. Duga kabanica na početku dobro štiti od kiše, no ubrzo se natopljena zalijepila uz tijelo i nisam siguran ima li od nje više štete ili koristi. Budući da je toplo, zapravo sporno, sve to i nije tako strašno. Put vodi kroz kišnu šumu, što ona doslovno i dokazuje. Staza je blatnjava, puna lokava i mjesta koja se ne mogu proći a da se ne zagazi u vodu. Da bi doživljaj vode bio potpun, s lijeve se strane unutar svoga korita koprca Rio Yaque del Norte. Razne se palme izmjenjuju s bambusom i mnogim drugim meni nepoznatim biljnim vrstama. Staza nije označena, osim na nekoliko mjesta, ali nemoguće je zalistati. Naime, cijelim putom do El Crucea, kao i nakon njega, staza se nigdje ne račva. Nema sporednih putova, križanja, nikakve staze ni

ceste ne presijecaju glavni put, nikakvih tragova šumara, izvlačenja stabala, rampi, sječe, ničega. Ako bi netko kojim slučajem na tom početnom dijelu i htio skrenuti sa staze u šumu, to baš i ne bi bilo jednostavno jer prolazak bez mačete nije moguć. Ovdje je kišna šuma jako gusta i posve neprohodna.

Pošto sam si dan prije uspona odrezao gotovo pola malog prsta na desnoj nozi pa hodam praktički s otvorenom ranom, i nakon zamalo izbjegnutoga kašnjenja na posljednji autobus za Jarabacou, u kojoj sam spispavao noć prije uspona, ova kiša, nadam se, zatvara »sveto« trostvo nepogoda, nakon kojeg valjda mogu očekivati samo lijepo stvari. Preko drvenih mostova više puta prelazimo rječicu te nakon 4 km dolazimo do Las Tablones.

Nacionalni park »Armando Bermudez« čini cjelinu s Nacionalnim parkom »Jose del Carmen Ramirez«. Zajedno pokrivaju područje Cordillera Central, s time da se vrh Pico Duarte nalazi u NP-u »Jose del Carmen Ramirez«. Taj je park osnovan 1958. i poznat je kao najhladnije mjesto na Karibima

DAMIR ŠANTEK

Stradala šuma na usponu prema vrhu

Iznad kišnih oblaka

To je do kampa na La Comparticion jedino odmorište na kojem se nalazi kućica. Doduše, zaključana je, ali njezin trijem pruža kakav-takav zaklon. Ovdje kiša polako jenjava i napokon prestaje. Dionica puta uz Rio Yaque del Norte praktički služi za zagrijavanje jer je uspon vrlo blag. Da nije bilo snažne i dosadne kiše i blata, prošao bih bez ikakvih neugodnosti.

Slijedi 450 metara uspona do La Cottore. Ta je dionica duga 3,8 km, a vodi u zavojima kroz blatnjavu kaljužu prateći putove usječene poput vododerina duboko u žutu zemlju. Na mjestima gdje je zemlja pjeskovitija blata je manje i lakše se hoda. Put postupno napušta kišnu šumu, koja s visinom postaje sve rjeđa. Pojavljuje se sunce pa začas doživljavam i drugu krajnost – ono prži svom snagom. Sparina je velika, a postotak vlage u zraku prelazi sve razumne granice. Zemlja se isparava i zapravo ne znaš odakle dolazi neugodniji osjećaj sparine i vrućine. Svaka sjena, makar i kratkotrajna, čini se kao spas. Teško je reći što oduzima više snage: strm uspon ili blato po kojem stalno proklizavam, toplina koja isijava iz vlažne zemlje ili karipsko sunce koje tako nemilosrdno prži.

Nakon odmora slijedi lakša dionica do La Lagune, stalnim no malo blažim usponom po blatnim zavojima. Budući da ta dionica većinom vodi kroz šumu, pruža ugodniju hladovinu. Na

La Laguni se može opskrbiti vodom. Voda je dostupna na više mjesta tijekom uspona, što iz tekućica, što iz vodovodnih cijevi koje se zbog meni nepoznatog razloga povremeno nalaze uz put. Ovdje imamo prvi ozbiljniji odmor. Sendvič i na brzinu oguljen ananas, isječen mačetom i poslužen na crnoj vreći za smeće! Ananasi ovdje imaju sasvim drukčiji, sladi, voćniji, ljepljiviji, ananastiji okus i godio mi je kao nikada dosad. Svježi, zreli, karipski ananasi samo su oblikom nalik na one koji se mogu kupiti kod nas, ubrane potpuno zelene, da bi polako sazrijevali na brodovima, u hladnjačama i trgovinama umjesto na vrelom suncu.

Osvježen i odmoren lako se uspinjem zavojima sljedećih 200 visinskih metara do El Crucea, prvog i jedinog križanja na putu. Lijevo odlazi staza dužine 8 km do Valle del Tetero, a desno je uspon od 500 m stazom dužine 3 km do Aguita Frie. Šuma se u međuvremenu ponovno posve promijenila. Nalazimo se u gustoj, mladoj, borovoj šumi. Iz nje tek tu i tamo izviruju visoka, stara stabla koja su nekim čudom preživjela velik šumski požar koji je 2000. opustošio to područje. Kao nijemi svjedoci i očit spomen na tu katastrofu mogu se vidjeti ostatci bezbrojnih stabala bez ijedne grane. Ta debla kao neke hrđave igle stoje potpuno uspravno uzdignuta prema nebu. Uspinjemo se na visinu veću od 2700 m, što je već

prilično blizu nadmorskoj visini našega konačnog cilja. S toga se mjesto prvi i posljednji put vidi Pico Duarte. Djeluje kao brdašce, malo udaljenije, ali ipak potpuno nevino i bezopasno.

Prelazimo na drugu stranu planine, gdje su ožiljci od požara još jezovitiji, i počinje strm spust do prenoćišta na La Comparticion na 2450 m. Već umornom tijelu taj spust nije bio ugodan. Noge mi kloparaju već pomalo nesigurno kao drvenom lutku, ali ovaj put bez dugačkog nosa. Odjednom se pred nama otvara vidik na kolibe i osjećaj olakanja prostruji mi kroz tijelo.

La Comparticion se nalazi u hladu, a i sunce se postupno počelo spuštati te je već prilično hladno. Sjedimo na trijem u jedemo ananas, dok nam se ljepljivi sok cijedi niz prste. Tijelo govori da je dosta, da sam pretjerao i da se trebam odmoriti. O nožnom prstu ne želim ni razmišljati. Da bih se sutradan vratio obitelji, a prije toga popeo na Pico Duarte, danas se moram uspeti još gotovo 650 m (5 km) i spustiti natrag do kampa. Požurimo li, do vrha bismo mogli doći prije mraka, a još spust... Kunal i ja gledamo se, svaki sa svojim mislima. Jasno je da nam je dosta napora, ali i da se zalazak

sunca na Pico Duarte ne doživljava svaki dan. On je tu turu prošao pedesetak puta, ali nikada na takav način i nikad nije doživio zalazak sunca na najvišem vrhu svoje domovine. Šutke dovršavamo ananas, gledamo se, osmijeh, pokret glavom prema vrhu i sve je jasno. Idemo. Kunal uzima dvije mule. U tom mi trenutku nije bilo jasno zašto, ali vremena za besmislene razgovore ionako više nije bilo.

Navlačimo jakne, kape i rukavice te krećemo. Slijedi uspon kroz gustu šumu, u potpunom hladu, a sunce negdje daleko sve brže i brže nestaje dajući sve manje svjetlosti. Kako nestaje njegova sjaja, tako postaje sve hladnije. Hodamo prilično brzo, kao da smo dobili neku novu energiju. Svjesni smo da je ova utrka sa suncem unaprijed izgubljena posustanemo li. Stižemo do male visoravni, Valle de Lilis (dolina ljiljana). Ljiljana nema nigdje, vjerojatno im nije sezona. S lijeve se strane nalazi meteorološka stanica, a pred nama se ocrtava pravilno »brdašce« na čijem se za nas nevidljivom kraju nalazi vrh.

Na nekom zavodu Kunal veže mule i mi kao u transu prelazimo posljednjih dvjestotinjak metara

Dobrodošlica u divljini

DAMIR ŠANTEK

Duarteova bista, križ i zastava Dominikanske Republike na vrhu

do velike žute ploče koja nam želi dobrodošlicu na Pico Duarte. Dok se slikam, Kunal skreće udesno i po stijenama se penje na vrh na kojem se vijori zastava Dominikanske Republike. Tu je velik drveni križ i poprsje Juana Pabla Duarte Díeza. Uspjeli smo, na vrhu smo! Držim se za jarbol zastave dok sunce na obzoru zalazi crvenonarančastom bojom preko brojnih oblaka koji su se nataložili u daljini. Pobijedili smo sebe, planina je bila milostiva, a u utrci sa suncem vodimo 1 : 0. Slikamo se, svaki sa svojim mislima, dok se sunce brzo ruši i gubi u oblacima u daljini izjednačujući na 1 : 1. Budući da je tamno, na slikama smo samo crne siluete iznad svijetlog horizonta. Bez bljeskalica, naša su lica potpuno neprepoznatljiva.

Hladno je. Samo su dva stupnja iznad ništice. Dug je bio put od beskrajnog pljuska u kišnoj šumi

preko sparine i temperatura viših od 40 °C do noći na vrhu uz ovako nisku temperaturu.

Pažljivo se po kamenju spuštamo do staze i dolazimo do mula koje nas strpljivo čekaju. Dok ih Kunal odvezuje, sjedam na kamen i teško mi je ustati. Sve me boli, adrenalina više nema, zavladala je potpuna tama i posvemašnja nemoć. Noge su mi kao oduzete. Kunal je zajahao prvu mulu. OK, zašto ne? Gasimo svjetiljke jer on kaže da mule bolje vide noću nego danju. Spuštamo se niza strmu planinu kao slijepci bez bijelog štapa koje vode psi vodiči. Mrkla je noć, mjesec je u mlađaku i nebo je posuto zvijezdama. No, njihova se nježna svjetlost ne probija kroz guste grane. Tek tu i tamo, kad se iznenada približimo nekom stablu, vidim odmah ispred sebe grane i deblo te makinjalno dižem jednu ruku da se zaštitim. Međutim, mula, kao u nekoj videoigri, naglo skrene i vješto slijedi stazu te zaobilazi sve prepreke kao da ne postoje. Koliko je put krivudav i strm, toliko su moje jahačke vještine više nego upitne, trebam se dobro usredotočiti kako ne bih izletio iz sedla. Osim toga, moja stražnjica nije navikla na sedlo, na neprestano nabijanje, nagle pokrete desno-lijevo, naprijed-natrag, gore-dolje i sve njihove kombinacije. Tako se oduševljenje da ću odmoriti noge polako pretvara u novu vrstu napora. No, i to je bolje od polaganog spuštanja pješice u tami i nesigurnim korakom.

Tek što sam stekao povjerenje u svoju mulu, zastajemo. Kunal je putem izgubio svoju kapu, koja mu je jako draga i za njega ima veliko značenje. Vratit će se i potražiti je, a ja neka samo nastavim dolje jer mula ionako nema kamo skrenuti sve do La Comparticion. Htio sam ga pričekati, no on insistira da sa svojom mulom nastavim sa silaskom do kampa. Puštam uzde i mula nastavlja po meni nevidljivoj stazi sve do trenutka kad, poput mazge, nije odjednom odlučila stati. Tjeram je dalje, no bez uspjeha. Puštam da se odmori pa pokušavam opet. Ništa. Stoji kao ukopana. Puštam uzde, lupam je po stražnjici rukom, petama u slabine, proizvodim zvukove kojima me je naučio Kunal i koji bi je trebali potjerati dalje. I dalje ništa. Zovem Kunala. Derem se kroz mrklu tišinu. Ništa. Pokušavam sve ponovno. Osjećaj je prilično glup, osjećam se nemoćno. Sjedim na muli duboko u šumi u potpunom mraku, daleko od civilizacije, tijela potpuno slomljena od umora, Kunal se ne

javlja, daleko sam od obitelji, a još mnogo dalje od kuće, u situaciji kao iz neke jeftine tragikomedije.

Upalio sam čeonu svjetiljku, sjahao, još jednom zazvao Kunala, opet bez odziva, pozdravio se s mulom i napravio nekoliko koraka. Okrećem se i osvjetljavam je. Nadnaravna slika bijele mule kako stoji kao ukopana na strmini u mrklom mraku. Srećom, staza je jedna jedina i koliko god bila strma, blatnjava i krivudava, nemoguće ju je izgubiti. Desetak minuta prije kampa začuo sam šuškanje i ubrzo video Kunala s kapom na glavi kako jaše na svojoj muli i vodi moju bijelu mulu za sobom. Propustio sam ga i nastavio se vući do kampa.

Kamp se sastoji od nekoliko koliba i kuhiњa. U kolibama nema ničega osim drvenog poda, ali ipak pružaju zaštitu od čudljivih vremenskih nepriroda. U kuhiњi se oko vatre okupilo omanje društvo. Večera je bila skuhana. Neka kreolska vrsta pilećeg paprikaša, riža s kukuruzom i juha s rezancima. Na pitanje je li to kokošja juha, dobio sam odgovor da nije, da je to samo juha. Od čega? Od juhe. Juha od juhe? Da. Izgubljeni u prijevodu. Vjerovatno je to bila neka gusta instant juha iz vrećice, koja mi je godila onako slana i topla, gotovo kao slična takva juha od juhe na prijevoju Thorung La u Nepalu.

Pali se nova vatra i kuha mljeko na šećeru. Piju se voda i bijeli rum. O higijenskim bi se standardima dalo raspravljati no ovdje je stvarno priglupo obraćati pozornost na takvo što, pogotovo kad mozak radi u lerusu, na minimumu funkcija. Pokušavam sjediti na nekoj drvenoj klupici i poluošamućen čašicom ruma gledam u odsjaju vatre njihova tamna, zamusana, vesela, nasmijehena lica kako sa slašću jedu piletinu. U mraku im se samo pri osmijehu ocrtavaju bijeli zubi i sjaje vesele tamne oči. Ja sam, osim juhe, slabo jeo. Jedino što sam trebao bilo je mnogo tekućine i san. Brzo sam se pozdravio sa svima i odšepesao u kolibu, razvukao vreću po podu, previo ranu i zaspao.

Budim se u pet sati u mrklom mraku. U dubokom ulju u tavici peku se krmenadli – onako, prejako, pa su tvrdi i pucaju gotovo kao čips. Uz njih jedem sinoć skuhane krumpire. Hladno je. Kao što sam rekao, ovdje nikada ne pada snijeg, no temperature ispod ništice i mraz nisu rijetkost. Mule su spakirane i povratak započinje usponom od nekih 300 m da bismo se nakon toga spustili 1600 m. Spuštamo se istim putom, a kako u međuvremenu nije bilo kiše, blata je znatno manje nego jučer. Nakon nekog vremena na obzoru se kroz brojna stabla rađa zora. Dan će biti vruć. Skidam

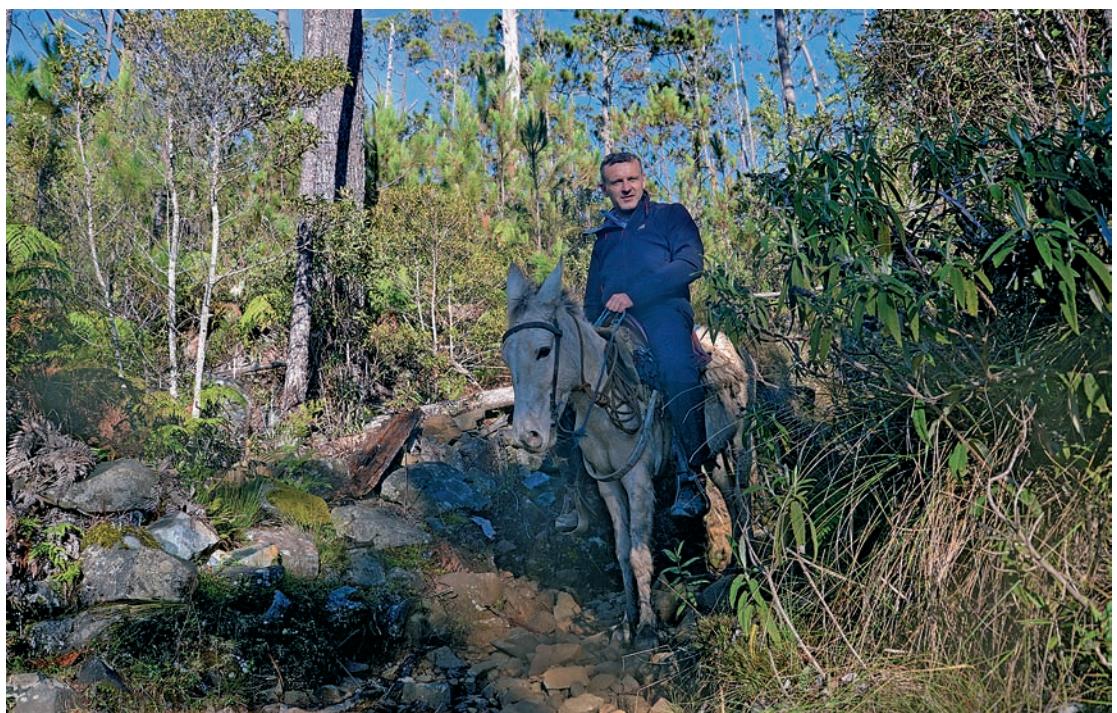
Večer u kampu

Jahanje na muli – nesvakidašnji doživljaj

dio po dio odjeće. Koljena pomalo klecaju, a spust je kao i obično manje zabavan i zanimljiv, pogotovo kad se želiš spustiti što je moguće prije. Ipak, silazak je trajao gotovo šest sati.

Nakon toga slijedila je »operacija« povratka u drugi dio države. U La Comparticion čekao nas je kamionet koji me odvezao do Rancho Baiguatea. Tamo sam se istuširao i previo ranu te su me autom odvezli u Jarabacou. Autobus iz Jarabacoe polazi za Santo Domingo za dva sata, a iz La Vege vozi svakih sat vremena. Kako je La Vega udaljena od Jarabacoe 20 minuta vožnje, odlučim krenuti tamo. Taksi mi je preskup i izabirem lokalni prijevoz. To su minikombiji s osam sjedala. Teško se sporazumijevamo. Zapravo, nikako. Brojke se pišu na papiru, a ostalo je čista komedija. Na kraju shvaćam da kombi kreće tek kad se napuni. Pitam hoću li u La Vegi stići na autobus u za Santo Domingo, a vozač kima glavom. Nema mi druge, ulazim u kombi i čekam. Srećom, brzo se popunio, pa krećemo. Svako malo stanemo, a ljudi ulaze i izlaze. U jednom nas je trenutku bilo 14-ero. Ulazimo u La Vegu 10 minuta prije polaska autobusa za Santo Domingo. Kružimo gradom iskrcajavajući i ukrcavajući putnike. Pokušavam još

Na planinarskom putu

Sunce nakon kiše

jednom objasniti vozaču svoju situaciju, ali bez ikakva uspjeha.

Kako je vrijeme isteklo, sjedam utučeno i prepuštam se sodbini. Nakon nekoliko minuta kombi se zaustavi i otvori vrata. Svi se okreću i tjeraju me van. Ne shvaćam gdje sam i zašto, ali vidim da nisam na željenom mjestu. Uzimam ruksak, izlazim i onda shvaćam. Ovo je još jedan autobusni kolodvor. Prelazim cestu i nakon komunikacije pomoću olovke i papira na koje ispisujemo brojeve, shvaćam da autobus za Santo Domingo polazi za 20 minuta. Sav veselo, kupujem kartu i ukrcavam se. U Dominikanskoj Republici svaka autobusna tvrtka ima svoje kolodvore, koji nisu na jednome mjestu nego su razasuti gradom.

Nakon dolaska u Santo Domingo, stvarno golem velegrad, opet moram mijenjati kolodvor jer ovaj prijevoznik ne vozi za La Romanu. Ovaj put ulazim u neki auto u kojem se nalaze još tri žene i vozač. Čekaju petog putnika da bi krenuli. Bez oznake »Taxi«, s dvojbom zna li vozač stvarno gdje je kolodvor koji mi treba, polazimo u gužvu. Već sam pomalo histeričan.

Stube na planinarskoj stazi

Vrti li me u krug? Hoće li me oteti? Opljačkati? Auto je u poluraspadnutom stanju i stvarno je sve moguće. Stanemo. Čekam da vozač izade prvi kako ne bi krenuo s mojim ruksakom kad ja izidem. Međutim, čovjek je bio krajnje pošten, shvatio je kamo me treba odvesti i stigao sam na vrijeme na autobus za La Romanu.

Kasno navečer evo me na još jednom kolodvoru, ali sad sam već blizu pa se, iako potpuno iscrpljen, osjećam pomalo pobjednički. Još jedan taksi i evo me kod mojih najmilijih.

Gojzericom po Golom i Grguru

Darko Mohar, Rijeka

Između kopna i otoka jugoistočno od Rijeke proteže se nekoliko morskih prolaza – kanala. Otočić Sveti Marko i sjeveroistočni dio Krka omeđuju Tihi kanal, istočni i jugoistočni dio Krka Vinodolski kanal, a od otoka Prvića duž Raba i Paga proteže se Velebitski kanal. Južno od otoka Prvića skrivaju se u Velebitskom kanalu još dva otočića nevelike površine, a burne povijesti. Goli i Sveti Grgur (skraćeno samo Grgur), bijeli i zeleni biser Sjevernog Jadrana.

Bura je i inače značajka Velebitskog kanala, žestoka, pojavljuje se iznenadno, udara snažno u olujnim i orkanskim naletima, brzinom većom i od 200 kilometara na sat. Morsku pjenu i sol diže i iznad 500 metara u visinu tako da je posolica značajka svih otoka ovoga kanala. Ali, ni jugo nije ništa milosrdniji prema otocima Velebitskog kanala. Iz Kvarnerića se došulja polako, nekako kao da ga nije volja motati se između svih tih

otoka, ali, kad dosegne olujnu snagu lomi sve pred sobom. Uz dodatak čestih ljetnih nevera vidi se da život bilo kojeg stvora na ovim otocima nije nimalo lagan.

Katastarski otok Prvić pripada otoku Krku, a Goli i Grgur otoku Rabu. Najviši vrh Golog je 227 metara visoka Glavina, a Grgura 225 metara visoki Štandarac. Na kopnenoj strani visoko, više od 1400 metara iznad njih kraljuje taman, ozbiljan Velebit, visina kojega je i jedan od razloga snage vjetra koji se obrošuje niz njegove padine.

Goli

Ime je znak, ‘Nomen est omen’ kako su zaključili još u antičkim vremenima! Goli je kamena, prema jugozapadu nagnuta ploča iz koje samo na sjeveroistoku istupa u kratkom skoku njezin najviši vrh. S druge strane u Velebitski i Grgurov kanal pada odrezanom stijenom mjestimice i

Pogled s vrha Golog prema Grguru

DARCO MOHAR

Goli je kama, prema jugozapadu nagnuta ploča iz koje samo na sjeveroistoku istupa u kratkom skoku njezin najviši vrh. S druge strane u Velebitski i Grgurov kanal pada odrezanom stijenom mjestimice i preko 100 metara u dubinu mora

preko 100 metara u dubinu mora. Čisti krš šiban burom, skoro neprohodan izvan građenih staza. Od visoke vegetacije tu i tamo poneki hrast crnika (*Quercus ilex*) i poneki trnoviti grm koji valjda jedini uspijevaju odoljeti žestokim naletima bure, posolici i velikim vrućinama. Čak se i, u južnoj uvali umjetno sađena borova šuma, sada bez ljudske pomoći polako predaje i umire. Južne i zapadne niske obale otoka nešto su razvedenije pa su dvije uvale u tom području iskorištene za gradnju lučica. Iz zapadne lučice je preko cijelog otoka izgrađena cesta široka preko pet metara. Naravno, danas provozna samo za terenska vozila, snažni vjetrovi su otpuhali finiji materijal. Osim ljetnog ugostiteljskog objekta na otočiću nema stanovnika.

Sveti Grgur

Grgur, smješten svega nekoliko morskih milja sjeverozapadno, čista je suprotnost Golom. Kao da dva starija brata Prvić, koji je ujedno i najveći nenastanjeni otok na istočnom dijelu Jadrana i Goli štite svog mlađeg brata Grgura od svih zala, a prije

svega od orkanske bure kako bi on živio ljepše, zelenije, mirisnije. Mjestimice je gusto zarastao u šume hrasta crnike i šmrike (*Juniperus oxycedrus*), a i ljudskom rukom zasađena borova šuma ovdje ne nestaje. Podrast čine prije svega kuš, odnosno kadulja (*Salvia officinalis*) i magriž, odnosno

Zapuštene stražarske staze na Svetom Grguru

smilje (*Helichrysum italicum*), tako da otok posjetitelje opaja bogatstvom mediteranskih mirisa i prekrasnim bojama vegetacije. Otok je tanjurastog oblika s najvišim vrhom negdje približno u sredini. Na sjeverozapadnom dijelu otoka nalazi se uvala Porat u kojoj je smješten pristan, a u sjevernom dijelu uvale i maleni mandrać (lučica), u toplim mjesecima okupirana čamcima sjevernojadranских nautičara. I ovaj je otok danas nenastanjen, a u ljetnim mjesecima u lučici je otvoren ugostiteljski objekt.

Povijest

Navodno je na Golom otoku već u vrijeme Prvog svjetskog rata bio logor za ruske zarobljenike, ali to autor ovog teksta nije uspio provjeriti u relevantnoj literaturi. Podatak koji bi trebalo provjeriti u austrijskim arhivima u Beču. Krvava povijest oba otoka započinje zapravo 1948. kad se, nakon Rezolucije Informbiroa donekle mijenja sudsudnina ondašnje FNR Jugoslavije. Više tisuća ljudi biva osuđeno radi navodnog podržavanja Rezolucije i Staljinu i poslano na 'preodgo' na Goli. U srpnju 1949. na otok je brodovima dovezeno preko tisuću osuđenika, izbačeno na stijene i potjerano u izgradnju zatvorskih zdanja i tvorničkih pogona. U 'preodgo' međutim nije bila dovoljna samo surova klima, fizičko i psihičko maltretiranje bili su svakodnevna pojava. Tako su Goli i malo poslije Grgur postali jedno od onih mjeseta na planetu Zemlji koje u određenim vremenima zauzme Vrag i priušti si svoj pakleni pir. U početku su na Goli prebacivane i žene, ali je malo poslije za njih otvoren zatvorski kompleks na susjednom Grguru. Poslije 1956. na Goli se deportira sve više kriminalaca, a političkih

zatvorenika bilo je sve manje. Zatvori na Golom su napušteni i zatvoreni 1988., na Grguru nekoliko godina prije. Ostale su, međutim strašne priče o mukama koje su morali prolaziti osuđenici. Prema službenim statistikama zbog loših uvjeta umrlo je 450 ljudi, gdje su pokopani nije ni danas poznato. Koliko je bilo pokušaja bježanja, a pogotovo uspješnih, nije poznato. Naravno da su ondašnje vlasti takve podatke skrivale. Bježanje je bilo vrlo teško, trebalo je preplivati više milja u bilo kojem smjeru, uz prilično jake struje, a nije se imalo ni bog zna kamo isplivati: ili na negostoljubivo i neprohodno kopno ili ponovno na neki od susjednih otoka. Bašćanska su djeca u to vrijeme (autor teksta je šezdesetih godina prošlog stoljeća živio u susjednoj Baški na Krku), kad bi vidjela da nad područjem kruži helikopter jednostavno zaključivala: »Opet je niki zi Gologa pobigal!« Naravno, nema ni podataka o uspješnim ili neuspješnim bjegovima.

Danas

Neovisno što su znoj, krv, suze i smrt na oba otoka izgradile prilično toga, danas je malo ostalo. Dvije upotrebljive lučice na Golom, jedna u prilično lošem stanju na Grguru. Zarasle stražarske staze, ruševni objekti, velika, ali propala nakapna površina na Grguru. Još prije petnaestak godina bila je voda u velikoj vodospremi na Grguru uporabljiva za piće, danas je vjerojatno upitne kvalitete.

Na Golom su ostale stražarske staze, cesta koja vodi iz nikuda u ništa i razrušeni objekti. Ostala je i svada o tome što s tim otocima. Neki bi memorijalni centar, drugi bi razvijali visoki turizam, treći bi najradije da sve ostane kao sada, da njihove ovce mogu na miru pasti. Okolno stanovništvo je nakon napuštanja objekata odvozilo sve i sva: keramičke pločice, cijevi, crijeplje, sve što se dalo uporabiti. Tipična hrvatska priča zabilježena kroz povijest mnogo puta na različitim mjestima, sjetimo se samo utvrda Zrinsko-Frankopanskih u Vinodolskoj dolini nakon što su u Bečkom Novom Mjestu pogubljeni Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan ili planinarima znanog slučaja Guslica nakon što je objekt na tom vrhu napustila tadašnja JNA.

A sada, gojzerice na noge

Vrhovi Golog i Grgura rijetko dožive planinarski posjet. Za veće grupe najprimjerenije je vrijeme za posjet svibanj, odnosno rujan, dakle vrijeme kada

DARKO MOHAR

Ruševni zatvorski objekti na Svetom Grguru

Nakapna površina na Svetom Grguru

su svi prijevozni brodski turistički kapaciteti u pogonu, dan je dovoljno dug, a vrućine nisu prevelike. Za ljetnih mjeseci vrućine otežavaju uspon, a u kasnojesenskim, zimskim ili ranoproljetnim mjesecima nije lako pronaći prijevoz.

Za velike skupine, kao što je ona od šezdesetak planinara koju je u svibnju 2016. vodio na oba otoka autor ovog teksta, prijevoz je moguć jedino većim brodovima iz Baške, Lopara/Raba ili Punta/Krka. Duge pristupne vožnje iz Raba, Punta ili grada Krka ostavljaju manje vremena za pješačenje i obilazak oba otoka u jednom danu. Treba računati da je vrijeme obilaska na svakom od otoka približno dva do tri sata. Za jednodnevni obilazak većih skupina najbolje polazišno mjesto je Baška. Za manje skupine je i manje poteškoća. Današnji taxi čamci su uglavnom brzi i maritimno odlični gumenjaci opremljeni jakim motorima. Slaba im je strana prilično visoka cijena prijevoza. Za svaki slučaj, ako jak vjetar i loše vrijeme spriječe odlazak na ova dva otoka, vodič mora u pričuvi imati neku inačicu kao što su obilazak vrhova iznad Bašćanske doline ili uspon na Kamenjak na Rabu.

Orijentacijski je Goli otok vrlo jednostavan, premda se na početku puta u južnoj lučici mogu pronaći i dvije do tri vrlo blijede planinarske markacije. Jednostavno se vodič treba prepustiti putu koji vodi iz lučice, cestom ili kroz kamenjar probijenim stražarskim stazama. Hodanje kroz kamenjar na divlje skoro da nije moguće. Vrh je vidljiv iz daleka, nije ga moguće pogriješiti.

Od ceste do vrha vodi najprije široka i lijepa staza, na kojoj međutim u najstrmijem dijelu raste nekoliko izrazito bodljikavih grmova. Zbog njih treba zaći u kamenjar, tako da je vršni uspon prilično naporan i zahtijeva oprez.

S vrha se pruža krasan vidik na susjedni Prvić, vrhove Velebita visoko iznad (Vučjak, Zavižanska kosa, Zavižan...). Naselje na kopnu je Lukovo Otočko. Od juga do sjevera pogled seže od Raba preko Cresa i Plavnika do južnih obala i vrhova Krka. U prednjem planu je susjedni zeleni Grgur. Duboko ispod vrha je tamno modro more kao suprotnost bijelim stijenama otoka. Na samom vrhu sagrađen je velik bunker, što uz ruševno naselje i spoznaju da je sve na otoku sagrađeno golim rukama kažnenika, uz mnogo krvi i suza, ostavlja na planinara prilično

Na vrhu Svetoga Grgura, u pozadini Goli otok i Velebit

mučan dojam koji pomalo zamagli i taj lijepi vidik s vrha. Nekakva negativna energija kao da još uvijek prevladava na ovom otoku.

Za vodiča veće skupine Grgur je prilično složeniji, pa se preporučuje ogledna tura prije samog izleta. Iz lučice treba od ljetnog ugostiteljskog objekta krenuti kroz borovu šumu na sjeveroistok, proći pokraj niza oronulih zatvorskih zgrada i nakon desetak minuta u kamenolomu, pokraj najviše ruševne zgrade, skrenuti desno prema nakapnoj površini. Iza nje podite lijevo uzbrdo, slijedeći ovčje i jelenje staze kroz više ili manje gустe grmove šmrike stalno uzbrdo do vrha. Na otoku su naseljeni jeleni lopatari koje će posjetitelj vidjeti vrlo često, uz ponekog bjeloglavog supa u zraku. Zbog jelena treba paziti da se na otok ne dođe u vrijeme lovne sezone.

Vidik s Grgura zbog njegove konfiguracije nije toliko bogat kao onaj s Golog. U povratku se može spustiti s vrha na divlje do sjeveroistočne obale koja strmo pada u more. Ovuda prolaze stare stražarske staze kojima se možete vratiti u lučicu, uz napomenu da su te staze mjestimično vrlo zarasle i da za prolaz kroz makiju natrag do lučice treba imati prilično smisla za orijentaciju.

Vidik s vrha sjeveroistočne stijene prema Krku, Baški i Prviću izuzetno je lijep, a mirisi i boje Grgura, raznorodno bilje i laguna s prekrasnom plažom i lučicom veliki su aduti za posjet ovom otoku. Još ako su posjetitelji naručili ručak na brodu i ako je kogo (kuhar) tako dobar kao što je bio na brodu »Zdrava Marija« svibnja prošle godine, doživljaj je potpun. Ovaj brod zanimljive prošlosti, u kojoj je od broda za prijevoz pjeska i ratnog broda pretvoren u turistički, svojim izgledom, drvenom konstrukcijom i dobrom posadom dodatno doprinosi dobrom raspoloženju studio-nika izleta.

Svako planinarenje po otocima hrvatskog dijela Jadrana prepuno je iznenađenja i lijepih doživljaja. Planinarenje po Golom i Grguru donosi osim toga i malo avanture, suočavanja s traumatičnom nedavnom prošlošću, ali i postavlja niz pitanja o našoj sadašnjosti i neiskorištenim mogućnostima koje nam leže na dlanu.

Autor teksta organizira za prijatelje planinare iz Trsta i slovenske Primorske turu na ova dva otoka početkom svibnja ove godine. Pojedinosti o posjeti i prijevozu na ova dva otoka zainteresirani mogu dobiti preko e-adrese darko.mohar@gmail.com.

Baranjska planina

Krešimir Čandrlić, Osijek

Unatoč tome što je Slavonija pretežno ravnicaški kraj, u njoj postoji duga planinarska tradicija, naročito u Osijeku. Kad se spomenu slavonske gore, svi ćeće odmah pomisliti na Krndiju, Papuk, Psunj, Dilj ili Požešku goru, ali ima jedno sasvim posebno brdo koje se ne ističe visinom, a pruža se u posve drugom smjeru, preko Drave, u Baranji – uza samu granicu s Mađarskom.

Ima mnogo imena. Službeno mu je ime Bansko brdo, no zovu ga još i Baska kosa, Belomanastirska greda, Monoštorska greda i Bansi stol. Rimljani su ga zvali Mons aureus ili Zlatno brdo. Mađari ga zovu Báni-hegység, Nijemci Bösendorfer, a Baranjci jednostavno Planina. Nije dobilo ime ni po kojem banu, već po selu Popovcu koje se zvalo Bán sve do 1918.

Prostranstva idealna za šetnje u svako godišnje doba

Njegova će visina možda izazvati podsmjeh ljudi iz brdskih krajeva naše domovine. Najviši je vrh Kamenjak, visok 244 metra.

Bansko brdo dugo je 21, a široko 3 kilometra. Pruža se od Belog Manastira na zapadu do Dunava i Batine na istoku. Okrenuto je prema jugoistoku, odakle blago izranja iz ravnice. Središnji dio čine brežuljci nalik na dine, koji cijelom svojom dužinom »drže« dvjestotinjak metara nadmorske visine. Naglo se spušta prema sjeverozapadu i dolini rječice Karašice. O nekoj velikoj strmini ovdje nema govora. Jugoistočni dio brda prekriven je vinovom lozom i drugim poljoprivrednim kulturama, a u sjenovitim su usjecima šumarci i, u novije vrijeme, plantaže ljeske. Sjeverni dio prekrivaju šume i voćnjaci.

KREŠIMIR ČANDRLIĆ

Sela oko Banskog brda do danas su zadржала autohtonost minulih vremena. Nova ih gradnja nije gotovo ni dotakla. To su Karanac, Kamenac, Kotlina, Kneževi Vinogradi, Suza, Zmajevac, Popvac, Branjina, Podolje, Gajić i Duboševica. Cijelo to područje ima burnu povijest. Rijetko je ondje vladao mir duže od pedesetak godina. Ljudi su dolazili, odlazili, nestajali. Pogledate li pozorno oko sebe, vidjet ćete to po mnogim sitnim

znakovima. Zavirite li pak u topografske karte, toponimi će vam reći sve. Ima ih mađarskih, njemačkih, hrvatskih, srpskih i turskih.

Glavna je poljoprivredna kultura na Banskom brdu vinova loza. Veći je dio vinograda u vlasništvu Belja, kako je oduvijek bilo. Na jugoistočnoj strani loza dobiva svjetlost i toplinu sunca od njegova izlaska pa sve do zalaska, što poglavito vrijedi za padinu Zlatni brijeđ.

Kamenička planina

KREŠimir ČANDRić

Nije stoga ni čudno što se kraj ponosi svojim vinima.

Brdo je građeno od debelih naslaga lesa. Cijeli je kraj poznat po gatorima, rupama i tunelima u lesu na koje su naslonjene kućice od cigle. Smješteni su pretežno na sjevernom dijelu brda. Ima ih svakojakih oblika. Neki su od njih iz 17. i 18. stoljeća. Sela Suza i Zmajevac smještena su na početnom, jugoistočnom uzvišenju brda. Sve kuće naslonjene na brdo imaju svoje gatore.

Kad hodate brdom, vidici se pružaju na sve strane. Područje je posebno upravo zbog vidika. Središnji dio ima oblik visoravni s koje se prema jugu pruža vidik na nepreglednu ravnicu Baranje i Slavonije. Za lijepa vremena možete vidjeti toranj osječke katedrale. Na istoku vidite močvarne šume oko Dunava. Na sjeveru dominiraju Aršanji i druga brda oko Villányija u Mađarskoj, koja su viša od Banskog brda. Aršanji je malo viši od 400 metara. Na zapadu se lijepo vidi Papuk.

Posebnost Banskog brda upravo su ta širina prostora i vidici. Krasno je to mjesto ako ste željni samoće i mira. Vrlo rijetko ovdje sretnete ljude, ali je zato mnogo divljači. Često sam naletio na srne, divlje svinje ili jelene, katkad u velikom broju.

Na brdu ima nekoliko markiranih staza. Jedna vodi od Zmajevca do Batine, najistočnijeg dijela brda. Druga je Put Gospi Lurdskoj od sela Karanca do svetišta s druge strane brda, kod sela Popovca. Treća vodi od Kotline do Kamenjaka i natrag. Tko želi pješačiti po Banskom brdu treba znati da markacije nisu pouzdane jer posljednje dvije jeseni Belje krči stare vinograde i sadi nove, a većina je markacija na vinogradskim stupovima. Ipak, zahvaljujući otvorenosti prostora, orijentacija nije teška. Jedino treba izbjegavati zavlačenje u guste šumarke, naročito ljeti i nakon kiše.

Najljepši je put od Zmajevca do Popovca jer prolazi najljepšim dijelom brda. Treba se dovesti autom do

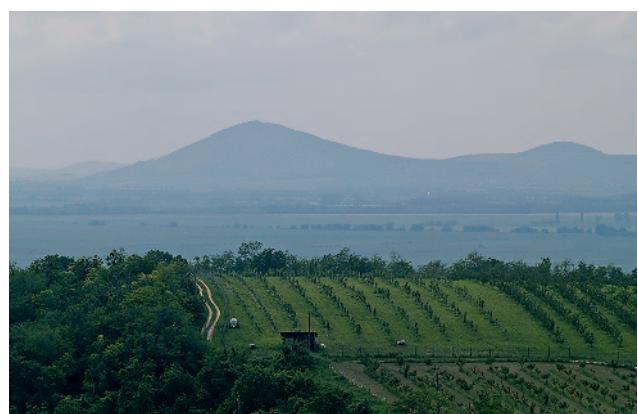

Zmajevca, do Katoličkog surduka. Kada se popnete na njegov kraj, doći ćete do katoličkoga groblja, odakle je najbolje krenuti. Na tom dijelu puta nema markacija, no snalaženje je lako. Treba samo slijediti raspela. Od groblja treba hodati ravno uzbrdo nekih kilometar i pol te kod prvog raspela skrenuti zapadno, lijevo. Nakon još dvadesetak minuta hoda doći ćete do Dubokog dola ili Samar surduka. Ondje je još jedno raspelo i mala, lijepa nadstrešnica sa stolom, koju su napravili lovci. Nekoć je tu prolazio stari Turski put koji je vodio od Draža prema Suzi i dalje prema Osijeku.

Dalje nastavljamo zapadno. Nakon 500 metara napuštamo Turski put, koji

Surduci – putovi usječeni u tlo

KREŠIMIR ČANDRić

Vidik prema Aršanju u Mađarskoj

Bansko brdo iz Popovca

Stalni stanovnici brda

skreće dolje prema Suzi, dok mi nastavljamo na zapad do sljedećeg šumarka, nekih kilometar hoda od Samar surduka, gdje napuštamo put i skrećemo desno prema vinogradima. Uz njih se penjemo na hrbat planine i na Csúza-hegy (Suzinu planinu). Tamo su prošle jeseni iskrčeni stari vinogradi. Treba nastaviti dalje na zapad. Dolazimo do prijevoja nove ceste od Podolja do Kotline. Prijeđemo je i nastavljamo prema zapadu. Ulazimo u gusti šumarak i tu naletimo na markaciju koja vodi od Kotline na jugu prema Kamenjaku na zapadu. Nastavljamo

markacijom prema vrhu. S desne strane, na sjeveroistoku, dominira vidik na Topoljski Dunavac (stari tok Dunava) i zavjetnu crkvu svetog Petra i Pavla. Nju je 1722., nakon oslobođenja toga kraja od Turaka, sagradio Eugen Savojski. Za nagradu je dobio taj, sada hrvatski dio Baranje.

Lijevo vidimo Suzu. U daljini je nepregledna ravnica. Ovdje ćete shvatiti zašto ovo brdo zovu i Banskim stolom. Od prijevoja ceste Kotlina – Podolje do Kamenjaka ima oko sat hoda ili 4 km. Na vrhu je geodetski stup.

Od vrha nastavljamo na zapad do šumarka pa putom prema televizijskom odašiljaču koji dominira krajolikom. Lijevo nas napušta markacija, koja vodi prema Kotlini. Nastavljamo ravno do ceste. Njome se popnemo desno prema odašiljaču. To je vrh kojem je zapravo ime Banovo brdo. Nekoliko je metara niži od Kamenjaka. Tu su ograđena vila Belja, odašiljač i nekadašnja vojarna. Odnedavno na vojarni piše: »Privatno«. S vrha se pruža lijep vidik na Aršanj, a sasvim zapadno vide se Papuk i Krndija.

Silazimo na drugu, sjevernu stranu. Prolazimo uza stare kuće u predjelu koji zovu Stanovi. Spuštamo se prema

Velika planina
– Nagy hegy
vidikovac

Zlatnom briježu i Popovcu. Vidik puca na rječicu Karašicu, ribnjake ispred Popovca i na to selo prema čijem je nekadašnjem imenu brdo nazvano. Siđemo, prijeđemo Karašicu i u selu smo. Za cijeli put trebaju četiri sata hoda, a dug je nekih 14 kilometara. Treba ga izbjegavati nakon obilnih kiša jer se les tada pretvara u ljepljivo blato.

Ako niste umorni, možete nastaviti do Gospe Lurdske i dalje prema Karancu. Taj je dio staze obilježen markacijama. Blizu je i rudnik bazalta. Rudnik je tema dvaju članaka Vlade Božića u Hrvatskom planinaru, jednog u broju od travnja 2003. i jednog u ovom broju.

No ako vam je dosta hodanja, prepustite se Baranji. Nekoliko je teorija o tome kako je Baranja dobila ime. Najvjerojatnija je hedonistička, prema kojoj ime potječe od mađarskih riječi *bor* (vino) i *anya* (majka), dakle – vinska mati. Kad hodate ovim brdom, naročito jugoistočnom stranom, jasno vam je zašto je to tako. Prema tome, nemojte ovdje piti pivo. Usto se ovdje »sudaraju« tri kuhinje: njemačka, mađarska i turska.

U okolini je mnogo dobrih i vrlo pristupačnih restorana; i opet savjet – umjesto fiš paprikaša radije kušajte perkelt, specijalitet toga dijela Podunavlja. Može biti od ribe, pjetla, žaba ili divljaci. Pazite, ljutina je ondje relativan pojam!

Kažem – brdo je nisko, ali posebno, a okolica čudesna. Idealno za lijep izlet.

Vrh Kamenjak
– najviši na
Baranjskoj
planini

U podzemlju Baranjske planine

Vlado Božić, Zagreb

Prije petnaestak godina o Baranjskoj planini ili Banovu brdu napisano je više članaka. Počelo je člancima Ivane Barišić u Večernjem listu početkom 2002., koji su pobudili veliko zanimanje javnosti. Članci »Otkriven rudnik u Baranji«, »Djedov rudnik tražim na sudu« i »U rudniku živi četiri vrste šišmiša« zainteresirali su javnost za otkriće rudnika u Baranji. Članak »Živimo u rupi, a brdo nam je krov« napisan je s namjerom da podsjeti kako u Baranji još ima ljudi koji žive u gatorima – nastambama iskopanima u pješčenjaku.

Obje teme, rudnici i gatori, zainteresirale su i speleologe. O rudnicima su od 2002. do 2005. pisali Branko Jalžić u časopisu Euro City i Meridijani, a Vlado Božić u Hrvatskom planinaru, ali o gotorima, nažalost, nitko.

Najprije nekoliko podataka o Banovu brdu. Nalazi se na krajnjem sjeveroistočnom dijelu Hrvatske, dugo je dvadesetak kilometara, široko 3 – 4 km, a proteže se od Belog Manastira do Batine. Najviši mu je vrh visok 244 m, a izdiže se iznad okolne ravnice za oko 150 m. Cijelo je brdo

prekriveno laporastim pješčenjacima miocenske starosti, a samo se na njegovu vrhu vidi kamenje – odatle mu i ime Kamenjak. Kamen je badenski andezit – bazalt, vulkanogenog porijekla. Otkrili su ga početkom 20. stoljeća mađarski geolozi i otad se počeo koristiti za gradnju cesta u Baranji. O otkriću je 1913. pisao geolog Lajos Lóczy u budimpeštanskom časopisu A Magyar Kir. Földtani Intézet évi Jelentése u članku »A Báni hegység (Baranya vm.) geológiai viszonyai«.

U geološkom razdoblju pliocenu, prije oko dva milijuna godina, došlo je do izdizanja (erupcije) bazaltne mase kroz starije, miocenske naslage laporovitog pješčenjaka i njena izbijanja na površinu (na vrhu brda). Bazalt iz pet otvorenih kamenoloma (Begovca, Klenovca, Večke doline i dvaju u Batini) te onih podzemnih (rudnika) koristio se do sredine stoljeća, o čemu je 2002. pisao i Stjepan Marković u knjizi »Hrvatske mineralne sirovine«.

Za te su podzemne kamenolome, odnosno rudnike, današnje generacije speleologa saznale tek 2002., kada im se obratio osječki biolog prof. dr.

Ulaz u Veliki rudnik nekad i sad

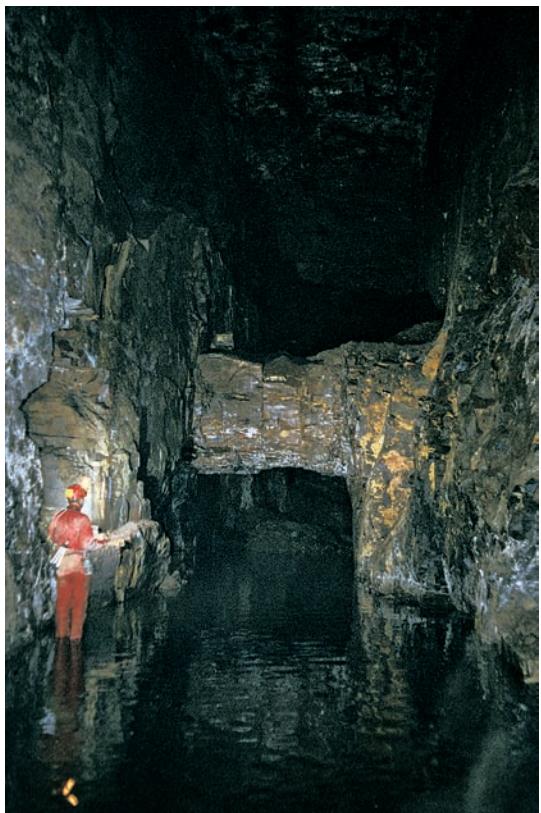

VLADO BOŽIĆ

Joszef Mikuska. Slučajno je naišao na jednu fotografiju iz 1912. koja prikazuje ulaz u neki rudnik na Banovu brdu. Začudilo ga je što u Baranji ima rudnika pa se dao u potragu i nakon više posjeta selima oko Banova brda, u selu Popovcu, sjeverno od brda, našao ljudi koji su se još sjećali rudnika. U siječnju 2002. pokazali su mu i ulaze. Kako on sam, pa ni itko iz njegova okruženja, nije bio spremna za istraživanje rudnika, pozvani su stručnjaci iz Zagreba (iz Prirodoslovnog muzeja) – speleolozi, geolozi i biolozi, koji su u nekoliko posjeta ušli u rudnike i obavili prva istraživanja. O tome je bilo više napisa u zagrebačkom Večernjem listu. Tada se o rudniku još nije znalo mnogo, ali kad se novinarima obratio Milenko Moritz Kapeter, unuk nekadašnjeg vlasnika rudnika Mavra Moritza Kapetera iz Osijeka, postalo je jasno o čemu se radi.

Riječ je o podzemnom kamenolomu u kojem se kopao bazalt za gradnju cesta u Baranji. Prema dostupnim podacima, kamenolom je radio već 1906., a 1919. od osječke tvrtke Franck kupio ga je Mavro Moritz Kapeter. Radio je do 1940., a 1945. je nacionaliziran. Vlasništvo kamenoloma bilo je još 2002. predmetom sudske rasprave jer je Milenko Moritz Kapeter tražio povrat vlasništva.

Prvi most – podupiranje bočnih stijena

Ulaz u Mali rudnik

U okolnim selima još ima ljudi koji se sjećaju rada u kamenolomu jer su ga posjećivali kao djeca.

Zasad se zna samo za dva podzemna kamenoloma, a nazivaju se Mali i Veliki rudnik. Oba se nalaze na sjevernoj strani Banova brda, oko 2,5 km južno od središta Popovca, odnosno oko 500 metara južno od Crnoga kanala, koji prolazi sjevernim podnožjem Banova brda, zapadnim obronkom udoline koja presijeca brdo u pravcu sjever – jug. Ulazi u rudnike nalaze se dvadesetak metara istočno od kolskog puta koji prolazi udolinom. Mali se rudnik nalazi stotinjak metara sjeverno od Velikoga. Njihovi su ulazi u zarušenim jarugama, zaraslima bagremom. Zbog zarušenih ulaza otvori

rudnika doimaju se kao ulazi u prirodne špilje. Na topografskoj karti mjerila 1 : 100.000, br. 31 – Beli Manastir u »Velikom atlasu Hrvatske« (Zagreb, 2002.) ulaz je označen topografskim znakom za kamenolom.

Mali se rudnik proteže u pravcu sjeveroistoka u dužini od 112 m. Iza zarušenog ulaza, širine jednog metra i visine oko pola metra, proteže se pravocrtni rudarski rov zaobljena presjeka, promjera 1,7 – 2,0 m, iskopan u laporastim pješčenjacima, u kojima se na mnogo mjesta vide okamine školjaka, puževa i drugih životinja koje su živjele u nekadašnjem Panonskom moru. Na kraju rova nalazi se proširenje iskopano u bazaltu. Rudari su došli do bazaltnih stijena i počeli kopati u sjevernom smjeru, ali iskopali su samo desetak metara u dužinu i oko pet metara u visinu te nisu nastavili s eksploracijom. Lijepo se vide naslage crnog bazalta prošarane žilama raznih minerala. Cijeli je Mali rudnik suh, bez imalo vode. Još se ne zna je li se prije počelo kopati u Malom ili Velikom rudniku.

Ulaz u Veliki rudnik nalazi se na kraju slične jaruge. U podnožju laporaste stijene nalazi se otvor širok tri, a visok jedan metar. Nekadašnji velik otvor sada je zarušen pa se danas kroz njega treba provlačiti. Rudnik se kao rov nastavlja u sjeveroistočnom smjeru (prema središtu brda) u dužini od 150 m. Iskopan je u laporastom pješčenjaku, kao i Mali rudnik, ali je većih dimenzija, širok oko tri, a visok dva metra. Zarušavanjem na ulazu nastala je prirodna brana koja sprječava otjecanje vode iz rudnika pa je cijeli rov ispunjen vodom i muljem. Da bi se prošlo tim dijelom rudnika, treba koristiti

Okamine jedne veće školjke u rovu Malog rudnika

Dio rova na prijelazu iz pješčenjaka u dio s bazaltnim stijenama

ili čamac ili gumena odijelo jer se mora zagaziti u vodu dubine oko jednog metra.

Na kraju rova nalaze se veći prostori iskopani u bazaltu. Okomito na ulazni rov, ulijevo (u sjeverozapadnom smjeru), pruža se kanal dug 120 m, a udesno (u jugoistočnom smjeru) kanal dug 330 m. Desni kanal poplavljen je samo u dužini od pedesetak metara. Zadivljuje veličina toga podzemnog prostora. Širina mu je od 5 do 10 m, a visina je zaprepašćujuća – doseže čak 17,5 m. Karbidnom se lampom prostor može osvijetliti samo djelomično jer su stijene crne pa jako upijaju svjetlost. Doživljaj prostora olakšavaju žile bijelog kalcita koje probijaju kroz pukotine u naslagama bazalta. Kalcitne žile mjestimice čine takve šare da se čovjek zapita nije li to djelo nekog modernog umjetnika. U tom se kanalu na nekoliko mjesta vide tragovi (utisnuća) pragova tračnica po kojima su rudari u vagonetima odvozili odlomljeno kamenje. Na tri su mjesta u tom visokom kanalu ostavljeni »mostovi«, kao prirodna potpora bočnim stijenama. Suženja kanala s 10 na 5 m, glatkih, okomitih zidova, doimaju se kao golema vrata na ulazu u novu dvoranu. Kanal završava gomilom nakopanoga kamenja pripremljenog za odvoz. Lijevi bočni kanal mnogo je manjih dimenzija i suh.

Nakon Drugoga svjetskog rata rad u rudniku obustavljen je zbog neisplativosti.

Ovaj kamenolom nije zanimljiv samo geozima, već i biolozima, jer u nj povremeno, do vode, dolaze divlje svinje, srne, kune, pušovi i druge životinje, a u dublje dijelove šišmiši, koji su ovdje našli dobro obitavalište. Registrirane su četiri vrste šišmiša: veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*), dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersii*), oštouhi šišmiš (*Myotis blythii*) i riječni šišmiš (*Myotis daubentonii*). Pronađeni su i uginuli primjerici, prstenovani u Mađarskoj.

Prije nekoliko godina Turistička zajednica Baranja iz Osijeka htjela je urediti Veliki rudnik za posjećivanje turista pa se obratila za pomoć zagrebačkim speleolozima. Nažalost, speleolozi u tome ne mogu pomoći. Ništa se ne može poduzeti dok nije riješeno vlasništvo. Nakraju, za sigurnost turista i uređivanje rudnika mjerodavni su rudari, a ne speleolozi.

Druga su podzemna zanimljivost Banova brda gatori. O njima ima vrlo malo podataka iako su neki sagrađeni prije više stoljeća. Primjećuju ih oni koji putuju cestom uz južni rub brda (Beli Manastir – Karanac – Kneževi Vinogradi – Suza – Zmajevac – Batina). Ondje se tlo sastoji samo od laporastog pješčenjaka. Velikim i dugačkim

Jedan od lako dostupnih gatora u Batini

rasjedom nastala je stijena visine 10 – 15 metara u podnožju koje su ljudi stvorili naselja. Kako je pješčenjak razmjerno mekan (lako ga je kopati), u podnožju stijene iskopane su prostorije koje su ljudima dugo služile u razne svrhe. Mnoge su iskopane da bi bile štale za stoku, neke i za stanovanje (u pojedinima se živjelo donedavna – vidi članak Ivane Barišić), neke za spremanje hrane i pića, a neke i za sahranjivanje pokojnika (kripte). Neke su pak proširene u velike vinske podrume. Poznati su takvi podrumi u Belom Manastiru, Karancu, Suzi, a osobito u Batini.

Gatori zadržavaju stalnu temperaturu i ljeti i zimi pa omogućuju ugodan boravak u svakom godišnjem dobu. Gotovo su svi gatori, nažalost, napušteni, ali uglavnom svi još imaju na ulazu vrata koja štite unutrašnjost od vanjskih utjecaja. Mnoge posjećuju turisti, poglavito one u okolini Batine, Gajića, Draža, Zmajevca i Suze, ali samo do ulaza, jer nisu uređeni za posjećivanje. Ti su gatori, kao dio napuštenoga umjetnog podzemlja, predmet zanimanja speleologa i oni bi ih trebali istražiti (evidentirati te topografski i fotografски snimiti). Prostorije iskopane za čuvanje vina – podrumi, nisu predmet zanimanja speleologa jer su u funkciji.

Literatura

- Lajos Lóczy, 1913: *A Báni hegység (Baranya vm.) geológiai viszonyai*. A Magyar Kir. Földtani Intézet évi Jelentése, Budapest, str. 353-360.
- Ivana Barišić, 2002: *Živimo u rupi, a brdo nam je krov*. Večernji list, Zagreb, od nedjelje 27. 1. 2002., str. 22-23
- Ivana Barišić, 2002: *U rudniku žive četiri vrste šišmiša, među kojima su neki prstenovani*. Večernji list, Zagreb, od četvrtka 7. 2. 2002, str. 10
- Ivana Barišić, 2002: *Otkriven tajni rudnik u Baranji*. Večernji list, Zagreb, nedjeljno izdanje, 17. 2. 2002., str. 22
- Ivana Barišić, 2002: *Djedov rudnik tražim na sudu*. Večernji list, Zagreb, nedjeljno izdanje, 24. 2. 2002., str. 20-21
- Branko Jalžić, 2002: *Zaboravljeni rudnik bazalta na Banovom brdu u Baranji – Naslućuju se zanimljiva znanstvena otkrića*. Euro City, Zagreb, br. 4, str. 60-61
- Stjepan Marković, 2002: *Hrvatske mineralne sirovine*, Zagreb, str. 255-256,
- Branko Jalžić, 2003: *Veliki i Mali rudnik bazalta u Baranji*. Meridijani, Samobor, br. 75, str. 44-47
- Vlado Božić, 2003: *Tragom stare fotografije u Baranjsko podzemlje*. Hrvatski planinar, Zagreb, br. 4, str. 97-100
- Branko Jalžić, 2005: *Zaboravljeni rudnik bazalta na Banskom brdu u Baranji – Naslućuju se zanimljiva znanstvena otkrića*. Euro City, Zagreb, br. 4, str. 68-70
- Tanja Kračkić, 2005: *Baranja – živi turizam*. Večernji list, Zagreb, subotnje izdanje, 11. 6. 2005., str. 46-47

Planinarski tečaj u Tuku prije pola stoljeća

Bilješke iz planinarskog dnevnika

Ivan Hrabrić, Zagreb

Kada dođu godine, čovjek u mirovini ipak ima nešto više vremena, a manje obaveza, pa počinje čistiti i pospremati ono što je prikupio u mladosti. Obično se pronađu papirići s prvim izljevima ljubavi, dokumenti iz radnog vijeka... Dok sam tako radio inventuru po ladicama i kutijama, pod ruke mi je došla kutija s razglednicama planinarskih domova iz bivše države, dnevnicima transverzala, raznim vodičima, kartama i planinarskim dnevnikom koji sam nekad uredno i redovno vodio.

Predstavajući stranice i prisjećajući se prvih izleta s Planinarskim društvom Grafičar sada već davne 1964. godine, kad sam se kao učenik prvog razreda Grafičke škole u Zagrebu učlanio u društvo, naišao sam na bilješku naslovljenu »Planinarski tečaj u Vojnom Tuku«. Zadržao sam se na te dvije stranice i počeo se prisjećati toga tečaja. Uz moj crtež tu su i potpisi voditelja – jedan pokojnog Nikole Aleksića, a drugi nisam mogao odgonetnuti. Zapisan je i raspored tečaja, ali nema imena polaznika ni fotografija. To je u meni probudilo želju da saznam nešto više o tom tečaju. Sjetio sam se dana provedenih po vrhovima oko Tuka u društvu tridesetak tečajaca.

U nadi da će naći nešto zapisano u HPS-u, jer je tečaj organizirao Planinarski savez Hrvatske, uputio sam se početkom studenoga prošle godine u Kozarčevu. Uza svu ljubaznost djelatnice u uredu HPS-a, došao sam do saznanja da o tom tečaju ništa nije zapisano. Čak je u računalu pretraživala brojeve Naših planina od polovice 1965. i dva tri broja do konca te godine. Međutim, ništa nije pronašla, već me uputila da se obratim Vladimиру Novaku, predsjedniku Izvršnog odbora HPS-a, koji je sedamdesetih godina bio aktivan u Komisiji za vodiče.

Nakon dva-tri dana nazvao sam Novaka, ali ni on nije imao podataka o tom tečaju pa me uputio

na Darka Luša, bivšeg pročelnika Komisije za vodiče PSH-a. Luš je rekao da zna za taj tečaj, ali da nema ničega zapisanog o njemu. Ipak, nastavio sam tvrdoglavu tražiti podatke i napokon sam, na svoje iznenadenje, na stranicama Naših planina, u broju 1-2 iz 1966., u rubrici »Vijesti«, na stranicama 46. i 47. pronašao ovaj zapis:

»Planinarski tečaj za omladince održan u Tuku«

Kod planinarskog doma u Tuku (866 m) u Gorskom kotaru održan je planinarski tečaj za omladince kojem je prisustvovalo trideset tečajaca iz Hrvatske. Pod vodstvom trojice stručnjaka PS Hrvatske uz teoretsku obuku bili su vršeni usponi na okolišne planine, koje u svakom pogledu pružaju sve mogućnosti da se dobro primijene stečena teoretska znanja tečaja. Usponi na pitomi Maj-vrh (1226 m) s razgledom na sve okolišne planine, podstakao je volju tečajaca da se uspnu na Bijelu Lasicu (1533 m) s kamenim grebenom na kojem se nalazi najviši vrh Gorskog kotara i Velike Kapete, te konačno na Bijele i Samarske stijene, koje svojim okomitim stijenama i divljim privlače pažnju i stranih planinara. Izvršeni su usponi na sve te planine.

Prigodom raznih uspona tečajci su imali prilike da upoznaju mnoge od karakteristika krša, pa i ponore s vječnim snijegom i ledom, pa je i to upotpunilo njihovo teoretsko znanje iz speleologije. Pružanje prve pomoći i orientacija u nepoznatim terenima te upoznavanje s florom tog kraja upotpunili su potrebno znanje planinara za sigurno i razumno kretanje po našim krškim planinama. I. L.«

Znam da smo iz PD-a Grafičar tečaju nazočili Franjo Tkalec, Dragutin Milošević, Emil Jagić i ja, a u sjećanju mi je ostao, vjerojatno zato što je bio

nekako poseban, i Nikola Mihoković. Sjećam se da je bilo i nekoliko mladića iz Slavonije. Nažalost, ostalih se ne mogu sjetiti, ipak je prošlo više od pola stoljeća.

Tečaj je počeo u ponedjeljak, 12. srpnja 1965. Dan prije doputovali smo vlakom do željezničke stanice Lokve. Druženje je završilo povratkom u Zagreb u srijedu 21. srpnja u poslijepodnevnim

satima. Nas četvorica iz Grafičara vraćali smo se samo do Oštarija jer smo, prema dogovoru, tamo prešli u vlak za Split te se pridružili članovima našeg društva na putu do Medka i odatle se uputili na logorovanje na južnom Velebitu. Ni nakon devet dana tečaja nije nam bilo dosta planinarenja!

Evo kako je izgledao program tečaja, prema bilješkama u mojojem dnevniku:

- 12. srpnja: ustajanje i doručak u 8 sati; u 9 sati polazak za Maj vrh (1268 m), u 12 sati povratak, a u 13 ručak i odmor. U 16 sati predavanje Planinarstvo uopće i šema planinarske organizacije, u 17 Orientacija, 18 slobodno, 19 večera, 22 spavanje.
- 13. srpnja: ustajanje u 6, doručak 6:30, a u 7 polazak na turu Tuk – Lipovčev laz – Begovo Razdolje (1071 m) – Matić poljana – Tuk. U 13 sati ručak, od 14 do 16 odmor, a od 16 do 18 predavanja i vježbe Opasnosti u planinama i prva pomoć. U 19 večera, u 21 spavanje.
- 14. srpnja: ustajanje već u 4:45, pa u 5:30 doručak i u 6 polazak na turu Matić poljana – Jančarica – Vrbovska poljana – Bjelolasica – Vježbe iz orientacije. U 19 večera, u 21 spavanje.
- 15. srpnja: u 4 ustajanje, u 4:30 doručak, u 5 tura: špilja Lokvarka – park-šuma Golubinjak – Omladinsko jezero – Vježbe iz speleologije i alpinizma. U 20 večera, a u 22 spavanje.

Begovo
Razdolje
1961.
godine

- 16. srpnja: ustajanje u 7, doručak u 7:45, pa u 8:30 Špiljarstvo (spuštanje u špilju), 13 ručak, od 14 do 16 odmor, u 16 Meteorologija, 17 Imobilizacija, 19 večera, 22 spavanje.
- 17. srpnja: u 6 sati ustajanje, u 6:45 doručak, u 7:30 predavanje Markacije i objekti, u 9 vježbe spašavanja u planini, 13 ručak, 14 – 16 odmor, 17 Higijena i ishrana, 19 večera, 20:30 dijam-film Postavljanje orijentacionog puta, 21:30 spavanje.
- 18. srpnja: u 4 ustajanje, 4:30 doručak, u 5 polazak na turu Tuk – Bijele stijene – Samarske stijene, 19 večera, 22 spavanje. Dio tečajaca spavao je na Bijelim stijenama, a moja grupa u Ratkovu skloništu.
- 19. srpnja: 6:30 ustajanje, 7:15 doručak, 8:00 Uspon na Šerpas vrh (tehnika penjanja, alpinizam), u 16 povratak u Tuk, u 18 večera i u 21 spavanje.
- 20. srpnja (tog sam dana bio dežuran): 7 ustajanje, 7:30 doručak, 8:00 Priprema tura, izleta, takmičenja i logorovanja, 11 Ponavljanje gradiva za ispit, 13 ručak, 14 Priprema za ispit, 15 Ispit polaznika tečaja, 19 večera, 20 Nastavak ispita, 23:30 spavanje.
- 21. srpnja: 6 ustajanje, 6:30 doručak, 7 Početak orijentacionog takmičenja (Dragutin Milošević i ja završili smo kao drugoplasirana ekipa), 12 završetak takmičenja, 13 ručak, 14 dodjela priznanja za položeni ispit i oproštaj, 15 odlazak iz Tuka.

Do današnjih sam dana ostao u planinarstvu, s kraćim prekidima uvjetovanim radnim mjestom, odnosno radom vikendima i praznicima (novine su trebale izaći i vikendom). Nakon osamostaljenja Hrvatske zaposlio sam se na drugom radnom mjestu, no na mojoj žalost opet sam najčešće radio noćima i vikendima pa nisam mogao redovito ići na društvene izlete. Sada, kad sam u mirovini, opet idem na izlete, katkad i višednevne. Budući da od proljeća do kasne jeseni boravim na Krku, obilazim otočne staze, odem do Cresa i Lošinja, a s vremena na vrijeme nađem i ekipu Primoraca za Velebit. Nažalost, nisam više tako aktivan u društvenom planinarskom radu kao nekad, ali PD Grafičar ostalo mi je u srcu pa sam njegov član i danas. Za svoje djelovanje u planinarstvu dobio sam brončani (1968.) i srebrni znak PSH-a (1988.), no najveća su mi nagrada lijepi uspomene na drage planine i prijatelje koje sam u njima upoznao.

Biokovski vuk plavih očiju

Hrvoje Tomljanović, Zagreb

Priča o ovom zimskom podvigu počela je dva-tri tjedna prije alpinističkoga kampa »Glavno da se klajmba« koji se održava u Gornjim Brelima podno Biokova. U početku nas je bilo šestero, ali smo zbog raznih obveza samo Vanja, Luka i ja nastavili ovu priču.

U zimi 2007. troje članova Speleološko-alpinističkoga kluba Ekstrem iz Makarske prošlo je uzduž cijelog Biokova, od prijevoja Dubaca do Baćine. Riječ je o zahtjevnom putu dugom stotinjak kilometara. Tada je utemeljena titula »Biokovski vuk« – za one planinare koji uspiju izvesti takav put uzduž cijelog Biokova »u komadu«¹. Put je uspostavljen 1979. pod imenom Biokovska partizanska staza – BPS, ali o tome malo poslije.

Zahvaljujući alpinističkom kampu koji se održava na Biokovu stekli smo poznanstva i

uspostavili priateljstva koja su nam cijelo vrijeme bila od velike pomoći. Bili smo u stalnoj vezi s Milanom, iskusnim liscem i dugogodišnjem članom HGSS Stanice Makarska, te Ivanom Rakićem koji je 2007. bio jedan od trojice koji su dali ime tom pothvatu. Entuzijasti poput njega, Milana Bulatovića, Ante Šarića, Voje Ribičića (predsjednika SAK-a), Jadranka Jerkovića i Paša učinili su mogućom tu biokovsku pustolovinu.

Namjeravali smo otići na Biokovo kad bude prekriveno snijegom, a to nije baš često. Na sreću, nismo morali dugo čekati jer je već početkom siječnja snijeg zabijelio prekrasan »alpski« greben i pakiranje je moglo početi. Stigli smo u Bašku Vodu za vikend 21. siječnja 2017. Tamo smo se našli sa svojim vjernim pratiteljem Milanom, koji nas je odveo na start, a ujedno se pobrinuo i da nas dočeka na cilju, kad sve završi.

Prvi smo korak napravili u ponедjeljak u 6:20 u zaselku Bartulovićima. Krenuli smo markiranim putom prema sedlu, gdje smo napustili markaciju te nastavili grebenom prema vrhu Šćirovcu.

¹ Ovu je stazu u zimskim uvjetima prešlo tek nekoliko ljudi. Uglavnom svi idu ljeti, bez zimske opreme, što je ipak malo lakše, premda također naporno, zbog vrućine. Zbog takvih je okolnosti odustalo nekoliko skupina koje su pokušale proći uzduž cijelog Biokova. Ove se godine navršava 10 godina »Biokovskog vuka«.

Snježni izazovi nadomak moru

Na grebenu Svetog Ilije

Opremljeni svime što je potrebno za zimske uvjete, stavili smo kacige, provjerili pojaseve i škripanje goznama moglo je početi.

Planinarski put prati greben u jugoistočnom smjeru, stotinjak metara niže, s kopnene strane. Do Šćirovca (1619 m) put je obogaćen prekrasnim vizurama s jedne i druge strane planine, ali i zahtjevan, zbog visinske razlike od 1250 m, mjestimice s penjačkim detaljima težine II – III. Najviše nas je oduševila činjenica što tako opremljeni napredujemo uz prelijepo vidike na more i otoke, a sunce grijе baš kako treba. Vjetar nije bio prejak pa nam je bio od koristi jer se nismo preznojavali. Kad smo stigli na Šćirovac, pogled na ono što nas je dalje čekalo bio je impresivan. Jasno su se vidjeli vrhovi Sveti Ilij, Veliki Šibenik i Mali Šibenik na zapadu te Sveti Jure na istoku.

Put se nastavlja grebenom preko Svetog Ilije i prema vrhu Motici, što je ujedno i njegov najatraktivniji dio. Na tom je dijelu bilo malo više leda nego snijega zbog konfiguracije terena i bure koja je pripomogla njegovu stvaranju. Na Svetom Iliju smo se kratko odmorili i požurili dalje jer je pred nama bio još dug put, a vrijeme je curjelo kao

pjesak. Noge se kreću sporije nego vrijeme pa smo shvatili da prvu noć nećemo spavati na Lokvi, kako smo planirali, nego na Osičinama.

Na putu prema Motici prtili smo dubok snijeg. Bilo je vrijeme da potražimo šumarsku kuću Osičine iznad Basta i tamo prespavamo. Na trenutak smo izgubili markaciju pa smo morali još malo pritići. Pritom shvatiš kako bi bilo divno imati skije ili krplje. Stigli smo u kućicu nakon 12 sati hoda.

Kućica na Osičinama odlično je opremljena pa smo ondje pojeli, prespavali i pripremili novu zalihu vode i čaja. Sutradan ujutro ostali smo nažalost bez trećeg člana, Luke, jer su ga pri usponu jako boljela leđa, a nije nas htio usporavati. Odlučio se sići u Bast, a Vanja i ja smo nastavili.

Slijedila je dionica preko Lokave do Vošca. Prolazeći preko Motike ostavili smo iza sebe vrhove Veliki Šibenik i Bukovac. To je zimska bajka!

Oslobodili smo se napokon propadanju u snijeg, što psihički iscrpi čovjeka, i otada smo brže napredovali. Grebenima između vrtača i jama stigli smo do planinarske kuće »Slobodan Ravlić«

na Lokvi, odakle putovi vode prema Vošcu, Bukovcu i Velikom Šibeniku. Kuća je savršena! Njezin položaj i opremljenost bliže se samom vrhu hedonizma. Uz blagovaonicu s predsobljem, kuća ima ljetnu i zimsku sobu, a posebnost je prostorija s kamenim roštiljem i pekom! Hobotnica na 1400 metara... bilo bi to zanimljivo jednom izvesti. Zastajemo desetak minuta.

Prolazimo preko vrha Štropca i nastavljamo brzo prohodnim dijelom prema Vošcu, gdje ćemo prenoći. Snijega ima, ali nije više toliko dubok. Neočekivano, taj drugi dan »letimo« prema svojem sljedećem prenoćištu i ne osjećamo velik umor. Ugledavši ga, dobivamo još snage. Stižemo u dom na Vošcu taman prije zalaska sunca. Nakon obilnih porcija doma skuhanoga graha te nekoliko noćnih fotografija odlazimo na spavanje.

Treći nas je dan očekivala lakša dionica puta po asfaltiranoj i makadamskoj cesti, ali se povećao teret na leđima zbog šatora koji smo pokupili na vidikovcu Ravnoj Vlaškoj. Makadamom smo napredovali pored vrhova Kimeta i Vitrenika prema zaselku Šošićima i sljedećem mjestu – Brikvi, odakle počinje uspon na vrh Sutvid (1155 m). Dobro prolazno vrijeme potaknulo nas je da se popnemo na sedlo podno vrha i ondje postavimo šator. Stigli smo prije mraka, a nagrada je bila još jedan u nizu divnih izlazaka i zalazaka sunca.

Zabavljamo se vatrom i opcijama na novom fotoaparatu. Nismo mnogo spavali tu noć zbog veselih zvukova izvana i iznutra. Temperatura je očekivano niska, ali neka je. Spavam u domovima, a u šatoru volim misliti da spavam.

Ranom zorom već smo na putu za vrh. Ponovno smo nagrađeni, ovaj put izlaskom sunca, koji koristimo za nekoliko čarobnih fotografija. Nastavljamo grebenom uz more preko brojnih škrapa prema

Kretanje kroz dublji snijeg

vrhu Sokoliću (788 m) i dalje preko Drveničkih stina prema kamenoj kuli, najnižoj točki toga dijela grebena. Teren je tehnički zahtjevan, »rođen« za izvrštanje zgloba ili nešto još gore. Uz velik oprez pri svakom koraku prošli smo bez ozljeda.

Od Sutvida do Drveničkih stina krećemo se nadmorskom visinom od 500 do 700 m, manjom nego prošlih dana, ali zato hodamo zahtjevnim terenom, po škrapama. Od kule se put spušta prema zaselku Višnjici – Kokoriću, gdje tražimo mjesto za noćenje. Mislili smo da nećemo trebati silaziti s hrpta, nego da ćemo nastaviti njime, ali to je, čini se, moguće jedino ako želiš ostati još dva dana duže.

U Višnjici nas dočekuje iskusan lovac Bogdan, koji nam nakon kratkog druženja i nekoliko ispričanih dogodovština s puta nudi da prespavamo u kući umjesto da podižemo šator, što s osmijehom prihvaćamo. Uz jutarnje ispijanje kave daje nam uputu za nastavak puta i ujedno posljednju dionicu – ali samo dopola. Koliko je znao toliko nam je rekao. Prolazimo kroz lovišta i dolazimo u područje otežane orientacije, na nepregledan teren kakvim još nismo hodali. No s pomoću kompasa i karte uspijevamo proći bez većih lutanja.

Brzo napredujemo prema Podačkom polju i kapelici iznad Zaostroga. Taj je dio problematičan jer je loše markiran, što je posebno nezgodno na

VANJA ŠLIJAK

Prema Svetom Juri, najvišem vrhu Biokova

prostranom i teško prohodnom terenu. Na logičnim je mjestima obilje markacija, a nema ih na mjestima gdje bi ih trebalo biti (na križanjima i skretanjima). Nailazimo na markaciju BPS-a koja je u »ono« vrijeme označavala Biokovsku partizansku stazu od Baćine do Gornjih Brela. Sljedeći su putokaz Brist – Briške stine, koji pratimo u jugoistočnom smjeru. Na putu je još nekoliko kapelica posvećenih raznim svecima. Na Biokovu ima 87 crkvica i kapelica.

Dan odmiče, a još se uvijek borimo sa zaramslim i neodržavanim putom, na kojem sam k tome potrgao ruksak. Prvi put! Zatim sam pau

VANJA ŠLIJAK

Krški teren prošaran snijegom

Uz logorsku vatru

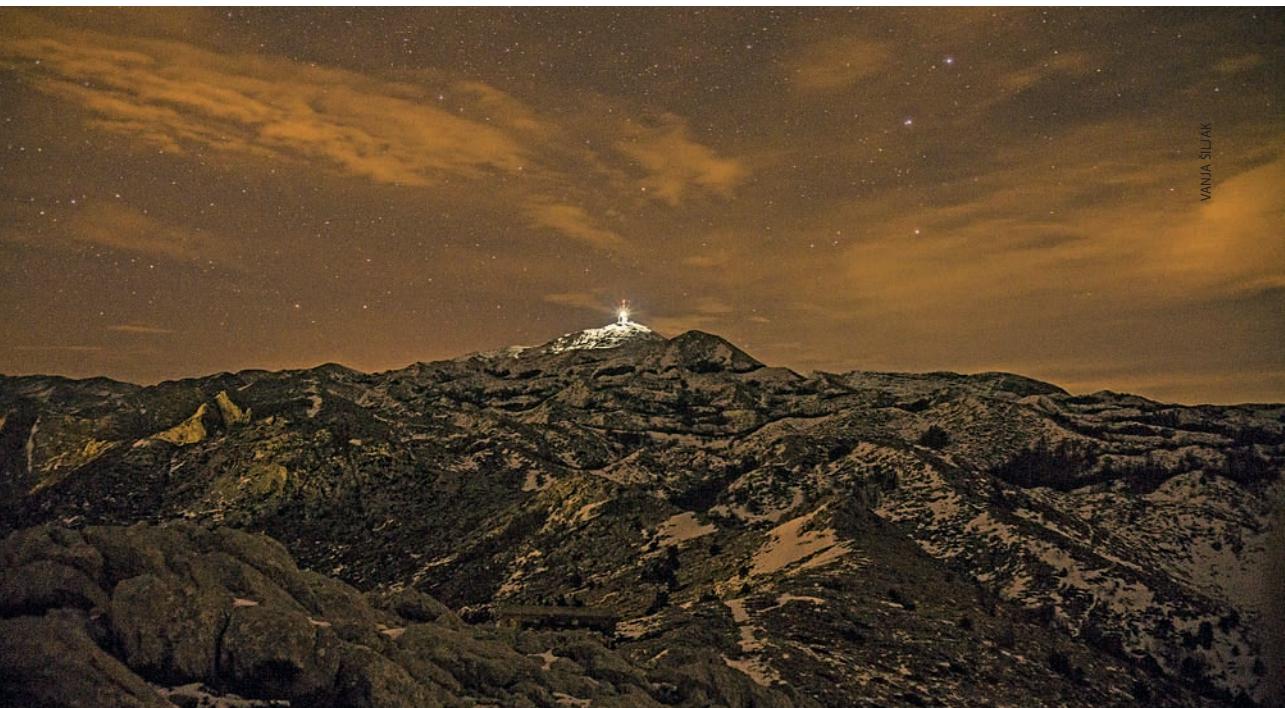
preko ploča te s razrezanim dlanom i ozlijedeđenom nogom ostao zaglavljen između dva kamenja bloka. Brzo to saniramo i krećemo dalje. Sva je sreća da nije ništa ozbiljno. Skakućemo kao divokozе, već vidno pod adrenalinom. Na jednom su mi mjestu obje noge skliznule skupa s kamenjem

prema dolcu. Dionica je orijentacijski zahtjevna, a usto i vrlo slabo održavana pa je lako izgubiti se.

Kad smo napokon izišli na čistinu, dobili smo i na visini te stigli do prijevoja ispod Svetog Paškala, što je značilo da je kraj pustolovine vrlo blizu. Trenutni torpedo u nogama i glavi nosi nas prema vrhu Svetog Ilije (773 m) iznad Gradca. Staza okružuje Svetog Paškala i širokim kamenim putom vodi do odvojka za vrh. Počinje strm uspon na Svetog Iliju. Još sam se uvijek čudio kako dobro napredujemo. Nisam bio svjestan kako će biti na kraju.

Stižemo na vrh nakon pet dana i četiriju noći, presretni zbog onoga što smo doživjeli i proživjeli. S pogledom unazad, slika postaje još stvarnija, a zadovoljstvo još veće. Zagrljaj, slikanje i preostaje nam još samo spuštanje u Baćinu.

Slijedio je silazak koji zavrjeđuje zasebnu priču. Rečeno nam je da pratimo markaciju i da ćemo tako stići do Jadranske magistrale. No markacija nas odvodi natrag u unutrašnjost i cesta nam ostaje iza leđa, a još nismo izgubili visinu. Vrijeme prolazi, a sunce sve brže zalazi. Moramo nešto poduzeti kako bi ova priča imala sretan zavrsetak. Uz svjetlo čeonih lampi zaokrećemo oštrot

Biokovska noć – vidik s Vošća prema Svetom Juri

Sutvid iznad Živogošća

udesno prema cesti. Bio je to savršen način da uganemo nogu ili se ozlijedimo jer nam stijene preko kojih na nekim mjestima otpenjavamo, plus granje koje izviruje na sve strane, stvaraju dodatne poteškoće.

Probijamo se nekim divljim putom prema podnožju utrkujući se sa suncem – i gubimo trku. Pada mrak. U tom probijanju drugi put potragam ruksak, ali barem se spuštamo. Zahvaljujući čeonim lampama napokon dolazimo do nekog suhozida s markacijom koja vodi prema cesti. Da je nismo našli, mnogo bismo kasnije izišli na cestu. Javljam se mobitelom Milanu, koji nas čeka u

autu na magistrali, te u tišini i po mraku nastavljamo do njega.

Izlazak na cestu i zagrljaj s Milanom izmamio je suze i smijeh. Prijatelju, uspjeli smo, živi smo i zdravi, pa to je fantastično! Sjedamo u auto i pravac Makarska na zaslužen odmor. Oduševljenje! Ivan Rakić, koji nam je bio od velike pomoći, telefonom nam čestita zimsko ponavljanje.

Putokazi na Biokovu

Zadnji vrh na putu – Sveti Ilijia iznad Gradca

Zimski uspon na Lupoglav

Željko Vinković, Bjelovar

Svake se godine sredinom veljače u organizaciji Planinarskog saveza Bosne i Hercegovine održava memorijalni zimski uspon na Lupoglav. Memorijal je uspomena na trojicu planinara, Iliju Dilbera, Ziju Jajatovića i Milorada Stjepanovića, koji su stradali 14. veljače 1970. pri usponu na taj vrh. Memorijal je zamišljen kao dvodnevni uspon, s noćenjem pod šatorima u Barnom dolu. Budući da je riječ o visinskoj razlici od 2000 metara, i pri usponu i pri silasku, tura je kondicijski veoma naporna.

Planina Prenj i njena izvanredna ljepota, spavanje u snijegu i kondicijska zahtjevnost ture jako su me privlačili pa sam predložio da se zimski uspon na Lupoglav uvrsti u godišnji plan Visokogorske sekcije HPD-a Bilogora. U siječnju smo visokogorac Tomislav Pavić i ja izveli dobar

zimski uspon na Prisojniku pa smo jedva čekali da se okušamo i na Prenju. Bit će to i prilika da na jednom mjestu upoznamo velik broj zaljubljenika u snježnobijele uspone i očaravajući Prenj.

Prenj svi opisuju kao jednu od najatraktivnijih i najljepših, ali i najčudljivijih hercegovačkih planina. Tko je jednom posjeti mora joj se vratiti. Prvu navedenu tvrdnju iskusio sam 2010. popevši se s bratom Ninom na najviši vrh Zelenu glavu. Ostali smo očarani prostranstvima i ljepotom Prenja. A da tvrdnja o ponovnom vraćanju nije samo fraza pokazuje ovogodišnji uspon na Lupoglav. Uvjeren sam da ni to neće biti moj posljednji posjet Prenju.

Polazna točka pohoda bila je parkiralište na ušću rijeke Mostarske Bijele u akumulacijsko jezero, gdje su domaćini postavili prijavni i

Šatorsko naselje

ZELJKO VINKOVIC

infošator za preuzimanje akreditacija i planinarskog materijala. Jako me razveselilo kad sam u moru novih lica ugledao Kleptona, dragog prijatelja i vodiča s »Puta Oluje 2015.«, kao i kombi pun šibenskih planinara, članova HPK-a Sveti Mihovil.

Prvi je dan trebalo s ruksacima teškim dvadesetak kilograma – u kojima je bila sva oprema potrebna za dvodnevni zimski boravak u planini – svladati 1500 metara visinske razlike. Uz tehničku opremu za penjanje u snijegu i ledu (cepin, dereze, uže i kacigu), najteži dio ruksaka činili su podloga i zimska vreća za spavanje, šator te voda za prvi dan.

Nakon upoznavanja s organizacijskim pojedinostima, malo poslije deset sati kolona od stotinjak planinara kreće prema Barnom dolu. Sve nas je iznenadila toplina, kao da je proljetni, a ne zimski uspon. Ipak sam stalno imao na umu upozorenje: ovo je Prenj – tu se začas sve promijeni!

Staza u početku vodi makadamskim putom namijenjenim terenskim automobilima, koji se počinje postupno sužavati u planinarsku stazu na kojoj ušima zapinjete o šiblje. Dionicu do prvog odmora u napuštenom selu Grabovčićima svladavamo kroz grmoliku grabovu šumu, svatko sa

svojim mislima i teškim ruksakom. Nakon dva i pol sata hodanja odmor je svima navukao osmijeh na lice.

Mnogo ljepša hodačka dionica slijedi po ulasku u visoku bukovu šumu, no to ne traje dugo. Nakon drugog odmora na »kaduljištu«, ulazimo u područje stabala srušenih nakon požara ili slomljenih uslijed starosti. Ubrzo su se u tu sliku

Bjelovarski planinari na Lupoglavlju

Panoramski vidik s vrha Lupoglava prema Zelenoj glavi

umiješale i prve krpice snijega. U Barnom dolu, na mjestu predviđenom za podizanje šatorskog naselja, visina snijega bila je već poprilična. Kako je snijeg već zbijen, ne propadamo u nj.

Nakon šest sati uspona konačno smo ugledali i njegovo visočanstvo, vrh Lupoglavlja. Ponosno je i izazovno virio prkoseći našim znatiželjnim pogledima iz šatorskoga kampa. Nema ljepšega i izazovnijeg prizora od promatranja tako lijepog planinskog vrha uoči uspona.

Da nas ne bi iznenadio mrak, odmah smo se bacili na postavljanje šatora, a trebalo je i kuhati juhu. Vodu za čaj i juhu dobili smo topljenjem snijega i prokuhavanjem vode iz privremeno nastalog jezerca. U logoru je prilično živo. Nakon postavljanja šatora skupljamo se oko dviju logorskih vatri. Prepričavamo doživljaje iz planina. Planinari iz BiH jako vole naše planine, a osobito Biokovo, Dinaru i Velebit.

Poslije 20 sati počinje nas hvatati umor pa odlazimo na pokušaj spavanja. Spavanje u šatoru na tako niskoj temperaturi bilo nam je prvo takvo iskustvo. Na dno šatora stavili smo dvostruku alufoliju, a na nju napuhavajuću podlogu od tri centimetra. Zavlačimo se u zimske vreće. Na sebi u gornjem dijelu ostavljamo pet-šest slojeva odjeće, a u donjem, uz hlače, navlačimo i duge gaće. Tomislav je nabavio i grijace za noge. Nećemo se smrznuti, to je sigurno! No, zanimalo nas je kako ćemo spavati.

Noćna temperatura od minus 10 stupnjeva za Prenj nije ništa neobično, a uz pun mjesec ugodaj je idiličan. Najveća je neprilika kad se treba izvući iz tople vreće na nuždu. Svatko će dobro razmislit prije nego što se izvuče iz šatora. Ujutro u šest sati izmjerio sam temperaturu od minus osam, dok je u šatoru bila samo plus jedan.

Sutradan ujutro kod spomen-grobova odajemo počast poginulim alpinistima, a nakon toga idemo na sam vrh Lupoglavlja. Vrijeme je kakvo se samo poželjeti može! Vrh se otvorio, obasjalo ga je jutarnje sunce i samo je čekao naš dolazak. Završnu padinu od 400 visinskih metara trebalo je ispenjati u navezima, ali zahvaljujući dobrim uvjetima većina je iskoristila mogućnost samostalnog penjanja s pomoću cepina. Do 10 sati vrh je prekrilo više od dvjesto zaljubljenika u bijele i snježne planine, a vidici su se širili sve do Čvrsnice, Čabulje, Bjelašnice i Treskavice. Vrhovi Prenja bili su nam kao na dlanu.

Prepuni dojmova i presretni što smo se penjali s »velikim dečkima« na tako prekrasnoj planini, ali i iskusili spavanje u snijegu, morali smo prije ostalih krenuti natrag s vrha jer nas je čekao dug povratak do Bjelovara. Toliko smo se oduševili da namjeravamo već nagodinu ponovo zimi doći u »hercegovačke Alpe«, ovaj put s turnim skijama. Nema dvojbe, zaljubili smo se u privlačni Prenj i njegovih jedanaest vrhova viših od 2000 metara.

Treći rođendan Parkova Hrvatske

Ivana Eterović, Lovran

Proljeće je već po tradiciji godišnje doba u kojem zaštita prirode dolazi jasnije u prvi plan. Međunarodni dan planeta Zemlje obilježava se 22. travnja, u povodu čega se radi volonterskog uklanjanja što veće količine ilegalno nakupljena otpada u jednome danu posljednjih šest godina u Hrvatskoj organiziraju i Zelena i Plava čistka. Pokretač i nacionalni koordinator tih akcija opatijska je udruga »Žmergo«. Međunarodni dan biološke raznolikosti obilježava se 22. svibnja, koji je u Hrvatskoj proglašen i Danom zaštite prirode, dok se 24. svibnja obilježava Europski dan parkova.

Prošle je godine svibanjski tjedan kojemu pripadaju spomenuti datumi proglašen prvim Tjednom parkova Hrvatske, čiji je cilj ponajprije bio razvijanje i podizanje svijesti o potrebi zaštite okoliša i prirode, ali ujedno i prilika za promociju brenda *Parkovi Hrvatske* i tada novog web-portala www.parkovihrvatske.hr. Naime u

**PARKOVI
HRVATSKE**

Parks of Croatia

travnju 2014. javnosti je službeno predstavljen brend *Parkovi Hrvatske*, nastao radi podizanja prepoznatljivosti devetnaest hrvatskih nacionalnih parkova i parkova prirode. Brend je pokrenut u okviru Projekta integracije u EU Natura 2000 (NIP) pri Ministarstvu zaštite okoliša i energetike (tada Ministarstvu zaštite okoliša i prirode), a njime je svih osam nacionalnih parkova i jedanaest parkova prirode objedinjeno u zajednički vizualni identitet, čime je stvorena mogućnost da

ALAN ČAPLAR

Stari vizualni identiteti parkova na putokazima u Parku prirode Vransko jezero

se gradi jedinstven i snažan brend. Grupni vizualni identitet osmišljen je tako da identitet svakog pojedinačnog parka funkcioniра zasebno, ali su svi izvedeni istim grafičkim jezikom i proizlaze iz krovnog znaka zaštite prirode. On se temelji na kvadratu čija su dva nasuprotna kuta (donji lijevi i gornji desni) zaobljena tako da je prilagodbom kvadrata stvoren oblik lista. Pojedinačni vizualni identitet, specifičan za svaki park, polazi od toga

lista kao okvira, u koji se zatim upisuju različiti motivi kao prepoznatljivi simboli ili ustaljene oznake prirodnih vrijednosti određenoga parka, čime su naposletku dobiveni zasebni logotipovi (npr. na logotipu PP-a Učka prikazana je kula na njezinu najvišem vrhu Vojaku, a na logotipu NP-a Risnjak ris). Logotipovi kopnenih parkova izvedeni su u kombinacijama nijansi zelene, a oni mediteranskih parkova u kombinacijama nijansi plave boje.

Osim provedbom projekta NIP, na sustavnom jačanju institucionalne i finansijske održivosti nacionalnog sustava zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj radi se i realizacijom projekta PARCS, koji od sredine 2014. provode Ministarstvo zaštite okoliša i energetike i Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Republici Hrvatskoj sredstvima darovnice Globalnog fonda za okoliš (GEF), a u suradnji s javnim ustanovama koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Osnovni je cilj projekta PARCS poboljšanje održivosti zaštićenih područja reformiranjem institucionalnog okvira radi jačanja učinkovitosti upravljanja nacionalnim zaštićenim područjima i poboljšanje finansijske održivosti mreže nacionalnih zaštićenih područja.

U okviru projekta u ožujku 2016. pokrenut je četverojezični web-portal www.parkovihrvatske.hr, koji omogućava upoznavanje i pretraživanje parkova prema više kriterija. Onaj tko već zna koji park želi posjetiti može ga jednostavno odabrati s popisa i otvoriti odgovarajuće »poglavlje«. Svaki je

BIOKOVO

Nacionalni park
Nature Park

BRIJUNI

Nacionalni park
National Park

KOPAČKI RIT

Nacionalni park
Nature Park

KORNATI

Nacionalni park
National Park

KRKA

Nacionalni park
National Park

LASTOVSKO OTÖČJE

Nacionalni park
Nature Park

MEDVEDNICA

Nacionalni park
Nature Park

MLJET

Nacionalni park
National Park

PAKLENICA

Nacionalni park
National Park

PAPUK

Nacionalni park
Nature Park

PLITVIČKA JEZERA

Nacionalni park
National Park

RISNJAK

Nacionalni park
Nature Park

SJEVERNI VELEBIT

Nacionalni park
National Park

TELAŠĆICA

Nacionalni park
Nature Park

UČKA

Nacionalni park
Nature Park

VELEBIT

Nacionalni park
Nature Park

VRANSKO JEZERO

Nacionalni park
Nature Park

ŽUMBERAK SAMOBORSKO GORJE

Nacionalni park
Nature Park

Park prirode **Žumberak-Samoborsko gorje**

Geološki starijinski mjesec Žumberak, i Samoborskog gorja jedan je od najstarijih prostorija u Hrvatskoj. Život ondje nikad nije bio lagani, jedan razin bio je izvjeti u sklopu se zekovitina prirode. Kroz hrvatsku predustonost ljudi su ovdje uspjeli osvojiti tu ravnotežu, viziune tradicionalnih se

[Posjeti park](#)

[Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje](#) | [Park prirode Biokovo](#) | [Park prirode Telaščica](#) | [Park prirode Kopačkite](#) | [Nacionalni park Sjeverni Velebit](#) | [Nacionalni park Plitvička Jezera](#)
[Sustava prijenosa](#)
[12.04.2017.](#)
[Otvorene prijave za volonterske programe u nacionalnim i parkovima prirode](#)

park ukratko predstavljen svojom osobnom iskanicom, koja nudi osnovne podatke o njegovoj prirodnoj i kulturno-povijesnoj baštini, galerijom fotografija koja omogućuje virtualnu šetnju, popisom aktivnosti i atrakcija te servisnim informacijama (upravitelj, osoba za kontakt, upute za dolazak, cjenik i sl.).

Neodlučni posjetitelj može planirati svoj posjet parku ovisno o njegovoj udaljenosti od svoje lokacije (odabrani radijus) ili željenim aktivnostima (biciklizam, planinarenje/hodanje, alpinizam/penjanje, posjećivanje špilja, ribolov, vožnja brodom ili čamacem, ronjenje, paraglajding i letenje, promatranje životinja, poučne staze, škole u prirodi, vođene ture, smještaj i ugostiteljstvo, jahanje) i atrakcijama (priroda, kultura i povijest, infocentri, vidikovci, ostalo). Objedinjene su informacije o 283 atrakcije, 889 aktivnosti te 1172 staze i lokacije ucrtane na karti. Mogu se pregledavati rute planinarskih ili biciklističkih staza, podaci o njihovo težini, dostupnosti i sl. Osobito valja istaknuti da su prvi put na jednome mjestu objedinjeni podaci o sadržajima i aktivnostima dostupnima osobama s invaliditetom koji se nude u hrvatskim parkovima.

Svojevrsna nadogradnja web-portala uslijedila je nedavno, točnije sredinom ožujka 2017., kada

je predstavljena i besplatna dvojezična mobilna aplikacija *Parkovi Hrvatske* za korisnike pametnih uređaja na operacijskim sustavima iOS i Android. Uza sve funkcije web-portala, aplikacija korisnicima – zahvaljujući bluetooth-tehnologiji – osigurava unaprijeđen doživljaj boravka u parkovima. Putem gotovo 400 beacon-prijenosnika posjetitelje u parkovima obavještava kad se nađu u blizini neke zanimljive lokacije ili atrakcije, bilo da je

Plitvička jezera

Nacionalni park Risnjak u Gorskom kotaru

riječ o prirodnim i kulturnim znamenitostima, aktivnostima ili dostupnim rutama.

I aplikacija i web-portal nude i mogućnost registracije korisnika, nakon čega posjetitelji mogu podijeliti svoje doživljaje objavom fotografija iz pojedinoga parka ili prijaviti uočenu nepravilnost, no to je mnogo lakše učiniti putem društvenih mreža. *Parkovi Hrvatske* naime imaju otvorene profile na Facebooku i Instagramu, koji se redovito osvježavaju i pune sadržajem.

Uključivanje i povezivanje korisnika izrazito je važno jer takvim oblikom interakcije njihova odgovornost prelazi isključivo simboličku razinu i pojačava njihov angažman u očuvanju prirode. Time se ujedno povećava i doseg utjecaja na najmlađu populaciju, koja u modernoj eri najviše koristi informacijsku tehnologiju, a u koje je i najvažnije razviti svijest o potrebi zaštite okoliša: ona je naime najkritičnija skupina na koju jedino ima smisla odgojno djelovati prije dalnjih društvenih i kulturnih devijacija u vezi s percepcijom o očuvanju prirodnih vrijednosti te njihove višestruke važnosti i ljepote.

Ovdje posebno valja istaknuti i 2016. pokrenut web-portal *Volontiraj u parkovima Hrvatske* kao jedan od odvjetaka projekta NIP, gdje je na jednome mjestu objedinjena godišnja ponuda volonterskih programa u zaštićenim područjima. Zainteresirani volonteri prijavljuju se

ispunjavanjem elektroničke prijavnice, u kojoj, uz unošenje osobnih podataka, odabiru razdoblje u kojemu bi željeli volontirati, navode i opisuju svoja prethodna volonterska iskustva, obrazlažu svoju motivaciju, sposobnosti, vještine i interes. U prvoj godini u volonterskim programima sudjelovalo je 300 volontera s više od 10.000 radnih sati. Volonteri zainteresirani za uključivanje ove godine mogu se prijaviti za brojne programe. Neki su od njih istraživač mišljenja u NP Krka i NP Mljet, informator u PP Telašćica i PP Papuk te NP Mljet, tradicijski vrtlar u PP Lonjsko polje, uređivač poučne staze u PP Velebit, graditelj planinarskih putova i čistač uvala u NP Mljet ili čuvar agrobioraznolikosti u PP Biokovo.

Naravno, prostora za napredak uvijek ima. Jedan od koraka na tome putu nesumnjivo bi bilo uređivanje sustava naplate ulaska u hrvatske parkove, odnosno barem unapređenje sadržaja koji posjetitelji dobivaju, ponajprije u onim parkovima u koje se ulazak vrlo skupo naplaćuje, ali i svima drugima. Prema Zakonu o zaštiti prirode (*Narodne novine*, br. 80/2013) nacionalni parkovi i parkovi prirode imaju višestruku namjenu: znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu. Ne smijemo zaboraviti da zaštićena područja ne predstavljamo isključivo stranim turistima, već u prvoj redu svim hrvatskim građanima želimo li ih osvijestiti o bogatstvu bioraznolikosti zemlje u

kojoj žive. Takva svijest neće se zasigurno postići visokim cijenama ulaznica i samostalnom šetnjom pojedinim parkom; postavljanje informativnih ploča i organiziranje besplatnih predavanja, radionica i kraćih tura (npr. vođeni obilazak koje poučne staze) u koje bi se mogao uključiti svaki zainteresirani posjetitelj moralo bi biti minimum ponude u svim hrvatskim parkovima. Uvođenje ulaznice/propusnice vremenski ograničena trajanja (npr. godišnja, sezonska, mjesecna, tjedna) i različita prostornoga doseg (npr. godišnja koja vrijedi za sve parkove ili mjesecna za pojedini park) po povlaštenoj cijeni označilo bi nov i velik napredak u uređivanju sustava upravljanja zaštićenim područjima i uspostavljanju bolje međusobne koordinacije javnih ustanova koje njima upravljaju.

Kao jedan od svjetlih primjera postignute ravnoteže između cijene, ponude i ciljanih

korisnika možemo navesti NP Krka. U tome se parku posjetiteljima nudi vrlo bogat i raznorodan sadržaj, u čijoj prezentaciji nadzornici aktivno sudjeluju; članovi HPS-a i HGSS-a dobivaju popust pri kupnji ulaznica, a prema nekim najavama planira se i uvođenje sezonske karte.

U povodu prvoga Tjedna parkova Hrvatske posjetiteljima je bilo omogućeno uključivanje u raznorodne aktivnosti: predavanja i edukativne radionice, interaktivne igre za djecu osnovnoškolskoga uzrasta, volonterske programe čišćenja okoliša, sportska natjecanja i sl. Organizatori prošlogodišnjega Tjedna izrazili su želju da to postane tradicionalna manifestacija koja će označiti početak glavnoga dijela turističke sezone devetnaest hrvatskih nacionalnih parkova i parkova prirode. S nestrpljenjem očekujemo što će nam prirediti ove i sljedećih godina!

Klanac Velike Paklenice u Nacionalnom parku Paklenica u Parku prirode Velebit

Održan uspješan tečaj za vodiče A standarda na Piclju

Komisija za vodiče Hrvatskoga planinarskog saveza organizirala je 18. i 19. te 25. i 26. ožujka 2017. na Piclju kod Zaboka tečaj za vodiče A standarda. Polaznike tečaja i instruktore ugostilo je Planinarsko društvo Zagorske steze u svojoj planinarskoj kući Picelj. Voditelj tečaja bio je Alan Čaplar, pročelnik Stanice planinarskih vodiča Zagreb, a u obučavanju budućih vodiča HPS-a sudjelovalo je još osam vodiča instruktora, kandidata za instruktore A standarda i vodiča. Tijekom dvaju sadržajnih vikenda bilo je organizirano sedamnaest predavanja i osam vježbi. Polaznici su imali prilike čuti predavanja o planinarstvu i planinarskoj organizaciji u Hrvatskoj i svijetu, povijesti planinarstva, geografskim i planinarskim obilježjima planina, vještini kretanja u planini ovisno o vrsti terena, organiziranju izleta, tura i pohoda, višednevnim turama i noćenju u planini, kretanju u planini, a ujedno se okušati i u pripremi ture, pobliže upoznati vrste i načine korištenja planinarske opreme, usavršiti svoje orijentacijske vještine te osnovne vještine spašavanja i pružanja prve pomoći. Polaznike su posebno zanimala predavanja o vodičkoj službi HPS-a, propisima važnima za planinare te o psihologiji i funkcionaliranju skupine. Od organiziranih je vježbi najviše pozornosti privukla vježba izrade improviziranog bivka i improviziranih nosila te posljednja, kombinirana vježba, u kojoj su objedinjena sva znanja i vještine što su ih polaznici stekli tijekom tečaja.

Tečaj je uspješno završilo čak trideset i troje polaznika iz ukupno četrnaest planinarskih društava središnje, istočne i sjeverozapadne Hrvatske (HPD Bilo,

ALAN ČAPLAR

Vježba vodiča

Koprivnica; SPK Durango, Zagreb; HPD Garjevica, Čazma; HPD Gorščica, Zagreb; PD Opatija, Opatija; PD Planinorci, Zagreb; HPD Pliva, Zagreb; HPD Sisak, Sisak; HPD Stupnik, Gornji Stupnik; PDS Velebit, Zagreb; HPD Zagorske steze, Zabok; HPD Zagreb-Matica, Zagreb; PD Zanatlija, Osijek i HPD Željezničar, Zagreb), koji su time stekli naziv »vodič pripravnik A standarda«. Kao kuriozum valja istaknuti da su među polaznicima tečaja bili i jedna trudnica te troje voditelja planinarskih skupina djece i mlađih. Novi vodiči pripravnici A standarda pamtit će ovaj tečaj po sjajnoj organizaciji, ugodnoj, prijateljskoj i veseloj radnoj atmosferi, visoko motiviranim, pristupačnim i susretljivim instrutorima, pomno isplaniranim vježbama, punim namjerno izazvanih nepredviđenih okolnosti, te brojnim novim, zanimljivim poznanstvima i druženjima.

Ivana Eterović

ALAN ČAPLAR

Polaznici tečaja za vodiče s instrukturima na Piclju

Uspjela planinarska izložba u Čakovcu

HPD-u Međimurje u Čakovcu treba priznati da se ne bavi samo »čistim« planinarenjem, tj. redovitim organiziranjem kraćih ili dužih pohoda u manje ili veće planine, nego i da na razne načine uspješno popularizira i propagira te višestruko korisne i zanimljive društvene djelatnosti. Tako je 3. veljače u izložbenoj dvorani Scheier tamoznjega Centra za kulturu bila otvorena izložba fotografija pod naslovom »Međimurci u planini«. Predstavljene su pedeset i četiri fotografije petnaestero snimatelja s najrazličitijim sadržajima i motivima, u velikom rasponu od širokih vidika na planinske krajolike do sitnih pojedinosti kakva je, na primjer, cvjetić iznikao na golog kamenu ili skriveni u gorskoj travi.

O sadržajnoj zanimljivosti i tehničkoj vrijednosti izloženih fotografija dovoljno je reći da ih je izabrao, obradio i pripremio za izlaganje čakovečki Fotoklub, koji je i postavio izložbu. Zato se može reći da je ona rezultat izvrsne suradnje dviju naoko raznorodnih društvenih djelatnosti i organizacija koje samo naizgled nemaju dodirnih točaka. A takva suradnja može biti samo na obostranu korist!

Ispred više od stotinu nazočnih planinara i njihovih prijatelja izložbu su prigodnim govorima otvorili Željko Poljak, predsjednik HPD-a Međimurje, i Davorin

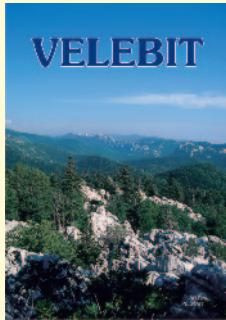

Otvorene izložbe u Čakovcu

Mance, predsjednik Fotokluba Čakovec. Otvorene izložbe svojom je nazočnošću i kraćim govorom uveličala i dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica. Okupljeno mnoštvo članova HPD-a Međimurje i njegovih simpatizera primilo je to sa zadovoljstvom, kao znak priznanja HPS-a radu toga društva.

Za prvih tijedan dana trajanja izložbe, do 10. veljače, posjetilo ju je još dvjestotinjak ljudi, čime je postigla svoju svrhu. Neki su od njih svoje dojmove

PREKO 60% POPUSTA !!!

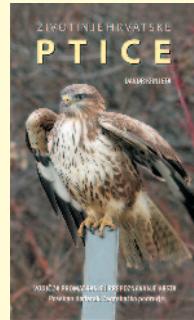

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

PTICE

Autor: **Davor Krnjeta**

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

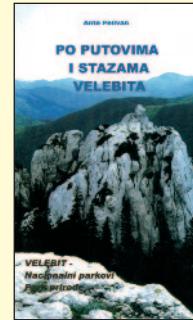

VODIĆ PO PRISTUPAČNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: **Vlado Božić**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

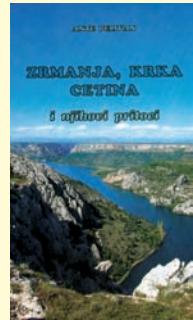

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi potoci

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarsina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

zabilježili na ovaj način: »Posebna izložba! Predivni planinarski motivi koje su naši vrsni planinari savršeno uočili i snimili poput najboljih profesionalaca. Zato im iskreno čestitam. Neka i dalje zabilježe fotoaparatom kutke naše lijepе Hrvatske tako da ljudi koji ne mogu dosegnuti divne visine i motive sve to ipak vide.«

Vrijedi spomenuti i ono što je jedan od nazočnih na otvorenju rekao onima oko sebe (nažalost, nije zabilježeno u knjizi dojmova): »Izložba je vrlo lijepa i zanimljiva pa na njoj treba samo čestitati svima koji su bilo na koji način – od ideje do njezina ostvarenja – pridonijeli tomu da bude takva kakva jest. Svaka čast onomu što se vidi na ovim slikama, ali vjerujte mojem sedamdesetogodišnjem planinarskom iskustvu – makar je već trideset godina ‘u mirovini’ – da ipak ima nešto još ljepše od toga. A to je otici svojim nogama u planine i vidjeti svojim očima sve to uživo, u prirodi, tamo na mjestu gdje jest! Jedan takav doživljaj neće nikomu ostati i jedini! Želim i takav uspjeh ovoj izložbi.«

Nema druge nego prihvatići takvo mišljenje i pridružiti se toj želji, u kojoj se zapravo i krije smisao, namjera i cilj izložbe.

Vladimir Kapun

Milan Klobučar novi predsjednik PD-a Željezničar u Gospicu

U ponedjeljak, 6. ožujka, jedno od najaktivnijih planinarskih društava u Hrvatskoj, PD Željezničar iz Gospića, održalo je svoju godišnju skupštinu. Pedeset okupljenih planinara tom je prilikom za novog predsjednika društva izabralo Milana Klobučara, pošto se Tomislav Rukavina zbog osobnih razloga zahvalio na toj dužnosti. Klobučar je djelatnik Hrvatskih željeznica i dugogodišnji aktivani član društva. Izborom za predsjednika članovi su pokazali da imaju povjerenje u njega da će nastaviti s razvojem društva koje je ponajviše poznato po skribi o trima planinarskim kućama na Velebitu.

Tomislav Rukavina podnio je izvješće o dvogodišnjem radu društva. Glavni su uspjesi PD-a Željezničar dovršenje i otvorenje planinarske kuće na Visočici te proglašenje toga društva najboljim upravljačem planinarske kuće u HPS-u 2016.

Na dužnosti dopredsjednice i u ovom je mandatu ostala Ivana Butorac Galac, a na dužnosti tajnika Mile Milković. U Upravni odbor izabrani su uza spomenuto troje još i Tomislav Čanić, Lucija Bušljeta, Karlo Jelinić i Paula Fajdić Dundović. U Nadzornom su odboru Josip Brožičević, Jelena Stilinović i Iva Milković, a Dubravka Rukavina, Edita Klobučar i Eduard Fajdić članovi su Suda časti. Skupština je usvojila plan rada Društva s financijskim planom za 2017., koji je predložio novi predsjednik. Rasprave o planu i programu rada te Pravilniku o bodovanju aktivnosti članova bile su vrlo sadržajne i zanimljive pa su svi članovi zadovoljni otišli svojim kućama.

Tomislav Čanić

Članovi PD-a Zanatlija sa zasluženim priznanjima

»Vila Velebita« na svečanoj skupštini PD-a Zanatlija u Osijeku

Ovogodišnja redovna izvještajna skupština osječkoga PD-a Zanatlija održana je 12. travnja. Nakon izbora radnih tijela, o radu društva, akcijama i planovima govorio je predsjednik Vladimir Pavičić. Posebno je pohvalio sve planinare na požrtvovnom radu i zaloganju. Vrijedni članovi društva, osim svojih redovnih aktivnosti i akcija, izrađuju i razne suvenire koje daruju svojim planinarima i dragim prijateljima za uspomenu.

PD Zanatlija Osijek jedno je od tri društva koja djeluju na području grada Osijeka, a ujedno je i članica udruge Slavonski planinari. Društvo je osnovano davne 1971. godine, što znači da je 2016. godine proslavilo svojih 45 godina postojanja.

Dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica pozdravila je domaćine i prisutne goste te napomenula da PD Zanatlija svojim kontinuitetom i predanim radom u planinarstvu doprinosi još boljim rezultatima u HPS-u. Nakon pozdravnih riječi ostalih gostiju uručena su priznanja i značke Velebitskog planinarskog puta šestorici članova koji su obišli taj put.

Skupštinu je obilježio i nastup ženske klape Allegre koja je otpjevala nekoliko pjesama kao i poznatu domoljubnu pjesmu »Vili Velebita« te oduševila prisutne planinare i goste.

Jadranka Čoklica

Završena opća planinarska škola PD-a Opatija

Svečanom dodjelom diploma završena je ovogodišnja opća planinarska škola PD-a Opatija, koja je održavana prema programu Hrvatskoga planinarskog saveza od sredine veljače do početka travnja 2017., uz financijsku potporu Grada Opatije. Voditelj škole bio je Zoran Popovski, vodič A, B i D standarda i vodič instruktur

A i D standarda, a u njezinu su izvođenju sudjelovali i ostali vodiči iz PD-a Opatija. Ovogodišnja škola ostat će upamćena po veoma visoku interesu i rekordnom odazivu s obzirom na činjenicu da ju je uspješno završilo čak 38 polaznika. Među polaznicima bili su zastupljeni članovi matičnog, ali i susjednih planinarskih, sportskopenjačkih i srodnih društava i klubova, od mlađih početnika kojima je škola bila pravi uvod u planinarstvo do starijih i iskusnijih planinara koji su iskoristili priliku za dodatnu edukaciju, utvrđivanje postojećih znanja i vještina te stjecanje novih, a sve s ciljem što sigurnijega kretanja u planinama.

Teorijski dio obuhvatio je predavanja o planinarstvu i njegovoj povijesti, planinarskoj organizaciji i poznavanju planina, pripremi za odlazak u planinu i opremi, kretanju i boravku u planinama, korištenju tehničke opreme, prvoj pomoći, osnovama spašavanja te HGSS-u, speleologiji, meteorologiji i zaštiti prirode, dok je u praktičnome dijelu naglasak stavljen na usvajanje i usavršavanje znanja i vještina o opasnostima u planinama, orijentaciji i kretanju planinarskim putovima, a polaznici su se ujedno mogli okušati i u penjanju. U okviru izleta, koji su se održavali uglavnom na području Učke, polaznici su se uspeli na njezin najviši vrh Vojak, atraktivne vidikovce Pećnik, Grnjač i Mačkov vrh te doživjeli noćni uspon iz Medveje u zaselak Visoče i posjetili Šparožnu jamu u okolici Kastva. Završni ispit i svečana dodjela diploma održani su 8. travnja 2017., a polaznicima je među prvima čestitao predsjednik PD-a Opatija Boris Božić, podcrtavši važnost neprekidne edukacije i usavršavanja za sigurnost svakog planinara te pozvавši polaznike da se nastave aktivno uključivati ponajprije u izlete, ali i sve druge aktivnosti Društva.

Ivana Eterović

Planinarska škola u Vinkovcima

Planinarski savez Vukovarsko-srijemske županije, u suradnji s HPD-om Cibalija iz Vinkovaca i HGSS Stanicom Vinkovci proveo je ovoga proljeća opću planinarsku školu. Škola je završila 2. travnja dvodnevnim izletom s noćenjem u planinarskoj kući Tivanovo u Gazijama.

Škola je započela 18. veljače, a sastojala se od 17 sati predavanja, 11 sati vježbi i 6 dana izleta. Nakon iscrpnih predavanja i vježbi, zadnji nam je, a možda za nas najlakši zadatak, bio odlazak u prirodu radi završnog ispita. Završni izlet obuhvatio je šestosatno planinarenje do Petrovog vrha, a nakon planinarenja polaznici su pisali ispit od 100 pitanja. Nakon toga polaznici su trebali pokazati vještinu vezanja čvorova. U nedjelju 2. travnja otišli smo u Orahovici te se uspeli na krndijske stjenjake, Ružica-grad i Stari grad, gdje su polaznicima uručene zaslужene diplome.

Od prijavljenih 36 planinara s područja Vinkovaca, Vukovara, Županje, Orahovice i Đurđenovca ispitu su pristupila 34 planinara.

Igor Nađ

Dr. Željko Poljak u 40. školi HPD-a Zagreb-Matica

40. Planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica rekordna!

HPD Zagreb-Matica organizirao je i ove godine tradicionalnu opću planinarsku školu. Škola u tom društvu prvi je put održana početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, a ove se godine održava po 40. put. Zahvaljujući dobrom programu, nastavnim tekstovima i marketingu svake je godine sve popularnija, tako da se ove godine upisalo 110 polaznika, isključivo odrašlih članova, a bilo bi ih i više da u dvoranu stane više stolaca. Škola se održava u dva proljetna mjeseca, svake srijede od 19 do 22 sata, s terenskom nastavom svakog vikenda. Škola ima stalnu ekipu predavača, među kojima dr. Željko Poljak već rekordnih tridesetak godina s temom o planinskoj medicini, a voditelj je gotovo isto tako dugo ing. Bruno Šibl. Dosad je školu uspješno završilo više od tisuću polaznika, a među sadašnjim polaznicima ima već i njihove djece.

Pohod Premužićevom stazom u jednom danu

U subotu 20. svibnja održat će se pohod po Premužićevoj stazi u jednom danu. Organizator pohoda je PD »Prpa« s Baških Oštarija. Tura počinje u 5 sati ujutro kod planinarskog doma Zavižan (1594 m), hoda se preko prijevoja Veliki Alan (1412 m) a završava na Baškim Oštarijama (927 m). Jedina okrijepna stanica na stazi je planinarsko sklonište Skorpovac. Premužićeva staza duga je 57 kilometara i prolazi sjevernim i srednjim Velebitom, mimo impresivnih vrhova, pružajući prekrasne vidike na priobalni i kontinentalni dio Velebita, Liku, Jadransko more i otoke. Prošle godine na pohodu je sudjelovalo 55 planinara, što je zbog ograničenog smještajnog kapaciteta i same organizacije bio velik odaziv. Kontakt osoba je Vlado Prpić iz HPD-a »Prpa«.

Kristina Marjanović

KALENDAR AKCIJA

6. 5.	7. Merzov sprint – humanitarna orijentacijska trka Gornja Bistra OK Ivan Merz, Zagreb	21. 5.	Tradicionalni uspon na Mali Petehovac Delnice – Lukanova voda – Grijalica – Jezerka – Mali Petehovac HPD Petehovac, Delnice
7. 5.	Natjecanje u planinarskoj orijentaciji za malu planinarsku školu Platak PD Tuhobić, Rijeka	27. 5.	POHOD NA DINARU Dinara HPS, Zagreb
7. 5.	80. obljetnica HPD-a Cesograd, Klanjec Cesarska gora, pl. kuća Cesograd HPD Cesograd, Klanjec	28. 5.	Susret planinara pjesnika i slikara Dilj gora, Sovsko jezero HPD Sokolovac, Požega
7. 5.	7. planinarski pohod »Pinklec na pleča« Samoborsko gorje: Sveta Nedelja – Okić PD Pinklec, Sveta Nedelja	28. 5.	Pohod zapadnom Medvednicom Medvednica PD Vrapče, Zagreb
13. 5.	16. Susreti medicinskih sestara u planini Ćićarija PD Naftaplin, Zagreb	2. – 4. 6.	Dani dalmatinskih planinara Svilaja, pl. kuća Orlove stine – vrh Svilaje PD Svilaja, Sinj
13. – 14. 5.	Dvodnevni pohod Kružnim putom po Dilju Dilj gora: pl. dom Đuro Pilar – jezero Petnja – Pljuskara – Sovsko jezero – Čardak – pl. dom Đuro Pilar PD Dilj gora, Slavonski Brod	2. – 4. 6.	Dani planinara Dalmacije Svilaja: Orlove stine, Zelovo, Sinj PS Županije splitsko-dalmatinske, Split
13. 5.	Obilazak Jubilarnog jankovačkog planinarskog puta Papuk, Humljani – pl. dom Jankovac HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	3. 6.	4. Mosor Film Festival Mosor, pl. dom Umberto Giometta HPD Mosor, Split
14. 5.	Dan PK-a Split Kozjak, pl. kuća Česmina, Malačka PK Split, Split	4. 6.	Virovitički susreti planinara Bilogora, pl. kuća Brusovi HPD Papuk, Virovitica
14. 5.	Dan PD-a Medveščak, Zagreb Medvednica PD Medveščak, Zagreb	4. 6.	Dan planinara MIV-a Klenovnik, izletište Grešna gorica HPD MIV, Varaždin
14. 5.	Memorijalni pohod na Korenski vrh, Kalić stijena pl. kuća na Poljani, Kuterevo – Korenski vrh, Kalić stijena – Kosinj – Kuterevo PU Panos, Kuterevo	6. 6.	3. Trdinov literarni pohod Žumberak: Sekulići – Sv. Gera (Trdinov vrh) – Sošice – Sopotski slap – pl. dom Vodice – Sošice PD Dubovac, Karlovac Knjižnica Miran Jarc iz Novog mesta Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić iz Karlovca
14. 5.	42. Memorijal Andrije Petrića Učka PD Opatija, Opatija	10. 6.	Pohod Goranskim planinarskim putom Gorski kotar HPD Zagreb-Matica, Zagreb
20. – 21. 5.	Pohod slavonskim planinama – organizirani obilazak SPP, dionica Požeška gora Požeška gora Udruga Slavonski planinari, Osijek, Osijek	10. 6.	Pohod na Veliku Slavicu Gorski kotar, Vrata – selo Slavica – Velika Slavica PD Pljusak, Rijeka
20. 5.	Pohod po obilaznici Četiri rijeke karlovačke povodom dana HPD-a Martinščak Pl. kuća Ivanova hiža HPD Martinščak, Karlovac	10. 6.	Obilazak memorijalne staze Borisa Bogevića Veli Brgud – Lome – Jelenjak – Veli Brgud HPD HP i HT Učka, Rijeka
21. 5.	Dan HPD-a Belecgrad, Belec – Ljetni susret planinara na Belecgradu i obilazak 1. dionice Belečkog planinarskog puta Južni dio Ivanšćice, pl. kuća Belecgrad HPD Belecgrad, Belec	10. 6.	Dan dugog hoda Gorski kotar: Kamenjak – Zamost PD Tuhobić, Rijeka
21. 5.	28. akcija »Pješačenjem do zdravlja« Dramalj – Jadranovo PD Strilež, Crikvenica	10. 6.	Antunovski piknik Krndija, izletište Paulinovac PD Krndija, Našice
21. 5.	Japetićev pohod Samoborsko gorje HPD Japetić, Samobor	11. 6.	65. obljetnica HPD-a Milengrad, Budinščina Ivanščica, pl. dom Lujčekova hiža HPD Milengrad, Budinščina
		11. 6.	8. svetoivanjski pohod pl. Kuća Izvor, Kalinje PD Izvor, Kalinje
		11. 6.	Memorijalni pohod dr. Ivan Brajković Šćirovac, Biokovo PK Split, Split

Hrvatski planinarski savez
Stanica planinarskih vodiča Šibenik

TRADICIONALNI PLANINARSKI
POHOD NA DINARU
najviši vrh Republike Hrvatske
u subotu 27. svibnja 2017.

info: www.hps.hr - kontakt: vodici@hps.hr

Početak pohoda u 8 sati u Glavašu - uz organizirano vodstvo vodiča HPS-a

IGLU SPORT

NAJVEĆA PONUDA PLANINARSKE OPREME

www.iglusport.hr